

CANONICI WISSEGRADENSIS CONTINUATIO COSMÆ.

Anno dominicæ incarnationis ¹ 1126. Sobezlaus **A** dictus venit in Moraviam, et ablata Ottoni provincia Dedalrici (1) restituit filium ejus Wratizlaum in paternam ² sedem. Otto dux Moraviæ convenit Luterum ³ in Ratispona (2). Sobezlaus vastavit ⁴ Moraviam, partem Ottonis.

Eodem anno 4. Non. Januarii lucescente die signum visum est fulguris ⁵. Sed quibusdam visum est ante natale Domini, quibusdam in vigilia natiuitatis Domini, sed plane visum est in nocte sancti Stephani protomartyris. Eadem hyeme tanta magnitudo nivis fuit, qualem nullus hominum se vidisse dicebat, in qua multi homines mortui sunt. 14 Kalendas Martii inundatio aquæ; glacies multis rebus nocuit. Hic Luterus ⁶ rex Saxonum ⁷, seductus ab Ottone duce Moraviæ, inflatus magna superbia **B** et avaritia pecuniæ atque malitia et iniquitate, cum suo exercitu venit contra Bohemos juxta oppidum nomine Chlumec, ubi Sobezlaus dux cum Dei adjutorio et suo comitatu 12⁸ Kalendas Martii prostravit quingentos primates illorum, exceptis scutiferis ⁹, inter quos ruit Otto dux memoratus. Et in tanto bello tres tantum Selavi perierunt; regi autem Saxonum cum ceteris pepercit dimisitque eum in pace. Et sic dominus Sobezlaus et Bohemi cum magno honore et gloria illesi redierunt. Factum est autem inenarrabile ¹⁰ gaudium tam clericis quam laicis per totam familiam sancti Wenceslai, quia ¹¹ nec patres nostri nec avi nec atavi habuerunt talem honorem, qualem omnipotens Deus sua gratia concessit nobis, **C** suaque dextera et justo judicio vicit eos. Amen. Nolo autem ¹² vos latere patres et matres quod audivi, annuncio vobis veritatem auxilii omnipotentis Dei, quæ visa est pene ab utroque exercitu, quod aquila volans ea die, antequam bellum fieret inter Saxones et Bohemos, sua voce clamabat super Saxones, præsciens nutu Dei cadavera eorum, et campanam sonantem auditum est. Iterum circum astantibus ¹³ et custodientibus ¹⁴ primatibus Bohemiensi-

A bus ¹⁵ et prepositis et capellanis pene centum hastam sancti Wenceslai, inter quos unus capellanus, probus, nobili genere, nomine Vitus, qui tenebat hastam ejusdem sancti prememorati ¹⁶, ut mos est, indutus lorica et galea, ut Achilles, lacrimans præ gaudio clamavit ¹⁷ ad suos: « O socii et fratres, constantes estote: video enim sanctum Wenceslaum sedentem in equo albo et indutum candida veste super cacumen ¹⁸ sacræ hastæ, pugnantem pro nobis, etiam et vos videte. » Illi autem stupefacti ¹⁹ aspicientes hæc et illæc nichilque videntes — quia non omnibus, nisi dignis datum est a Deo illud miraculum videre — tristantibus et lacrimantibus et ex toto corde gementibus ad Deum, et oculis et manibus expandentibus ad ²⁰ cœlum, et tandem clamantibus *Kyrie eleison* ²¹, dum Deus omnipotens sua misericordia et suo sancto nuncio Wenceslao, nostro protectore, vicit nostros hostes. Amen ²². Hæc duce Sobezlao omnia agente, misit suum capellanum in villam quæ vocatur nomine Wirbeane ²³, cui fuit nota res; qui invenit in pariete ecclesiæ vexillum sancti Adalberti pontificis, et suspensum est in hasta sancti Wenceslai martyris in tempore belli contra Saxones, ubi Deus ²⁴ vicit eos. Amen ²⁵.

Eodem anno 5 Nonas Octobris Zdik ²⁶ ad sedem Olomucensem episcopus ²⁷ secundum instituta canonum electus, ab archiepiscopo suo Magontino (3) ordinatur, et in ordinatione, ablato ²⁸ nomine barbaro, Henricus appellatur.

C Eodem anno Sobezlaus dux et Ungarorum rex Stephanus (4) convenerunt ad colloquium, et munera dederunt ad invicem; rediens Sobezlaus ad sua, cepit Bracizlaum ²⁹ (5), kathenatumque duxit in ³⁰ castellum nomine ³¹ Dönin (6).

Eodem anno multi homines perierunt fame per totum mundum. Deinde transactis tribus mensibus Bracizlaus in arce Jaromir (7) retrusus est. Eodem tempore ³² quasdam munitiones Bohemi reedificaverunt, quæ Selavice ³³ Primda ³⁴ (8), Yzcorelik ³⁵ (9),

VARIAE LECTIONES.

¹ Anno Domini 2^b. et sic deinceps. ² patriam 2^a. ³ Luderium 2. 2^b. ⁴ vastabat 2^b. ⁵ visum est fulgur 2^b. ⁶ Lotharius 2^b. ⁷ Saxonie 2^b. ⁸ XVI, 2^b. ⁹ scuriferis 2. ¹⁰ mirabile 2^b. ¹¹ qua 2. sanctus Wenceslaus quam 2^a. quod 2^b. ¹² deest 2. 2^a. ¹³ a circumstantibus 2^b. ¹⁴ custodibus 2. 2^a. ¹⁵ Boemorum 2^b. ¹⁶ prænominati 2^b. ¹⁷ clamabat 2^b. ¹⁸ cacumina 2^b. ¹⁹ et add. 2^b. ²⁰ in 2^a. 2^b. ²¹ kyr. 2. ²² deest 2^b. ²³ ita 2^a. Wrbezane 2. in villam Wrbezany 2^b. ²⁴ Dominus 2^b. ²⁵ deest 2^b. ²⁶ Zdiko 2^b. et sic deinceps. ²⁷ Olomucensis episcopus 2. 2^a. ²⁸ deest 2^b. ²⁹ Brzecislaum 2^b. ³⁰ ad 2^b. ³¹ dictum 2^b. ³² anno 2^b. ³³ Selavice 2^b. ³⁴ Przimda 2. Przimda 2^b. ³⁵ Yzcorzelik 2^b.

NOTÆ.

(1) I. e. Udalrici, cfr. Cosm. III, 41.

(2) V. infra cont. Sazav. 1126.

(3) Adalberto.

(4) secundus.

(5) filium Bracizlai II ducis qui anno 1100 inter-

fectus est.

(6) Dohna.

(7) Jaromierz in circulo Königgrätz

(8) Frauenberg in circulo Czaslaviensi.

(9) Gortitz.

Tachow (10) appellantur. Ejusdem etiam temporis curriculo capella ³⁶ in monte Rzip nuncupatur. Sobezlaus dux serenissimus destructam reconstruxit, quam Zdik, sanctæ Olomucensis ecclesiæ venerabilis ³⁷ episcopus, pristino ³⁸ dotis juri restauratam cum summa reverentia consecravit.

Anno dominicæ incarnationis 1127, 7 Kalend. Martii, caput ³⁹ sancti Adalberti martyris et pontificis in civitate Guezden ⁴⁰ repertum est, eo quidem loco ubi martyr idem martyrio ⁴¹ fuit coronatus et tumultus. ⁴² Sobezlaus vero dux Bohemorum tunc temporis Lotario regi Teutonicorum fuit reconciliatus (11), ejusque gratia et dilectione inductus, castrum Normberk ⁴³ cum magna manu obsedit, et Bawariam fere ⁴⁴ usque ad Danubium vastavit et ⁴⁵ incendit. Decem hebdomadis expletis (12), perfecto negotio cum magna pompa et triumpho ad propria remeavit. Bawari vero et Swevi furore et indignatione accensi, ducem (13) Conradum sibi in regem constituerunt, sicque novissimum errorem priore pejorem, proh dolor! in regno effecerunt.

Anno dominicæ incarnationis 1128. Lutherus rex in die paschæ (Apr. 22) levavit de fonte baptismatis filium ducis Sobezlai, factique sunt intimi amici. Cui parvulo post confirmationem filius (14) Wigberti (15) in exitu vitæ suæ promisit totum pheodum suum, astantibus ibidem primatibus Saxonum.

Eodem anno expeditio facta est a Sobezlao in auxilium compatri suo Lutherio regi (16) contra regem Conradum, sequenti vero die rediit ad propria cum gratiarum actione. Non post multum vero temporis ⁴⁶ Conradus filius Liutoldi (17) captus est a Sobezlao, et inclusus est in claustro Wissegradensis ecclesiæ ⁴⁷. Æstas sicca.

Eodem anno multi principes ⁴⁸ Bohemorum capti et catenati atque inclusi sunt in custodia a duce Sobezlao. Bracizlaus ductus est in castellum Dacin ⁴⁹ (18), et Conradus ad Henricum filium Wigberti.

Eodem anno 5. Idus Novembris et Sclavonice Prosince ⁵⁰ eclipsis lunæ rubea; dicam quod quidam viderunt particulam quæ remanserat jactantem se huc et illuc, donec defecit, et multæ stellæ circumdederunt eam, quarum ⁵¹ una circumvolavit lunam,

A altera projecit se ad aquilonem. Transactis decem diebus ad noctem rubea signa apparuerunt in cælo ab aquilone ⁵².

Anno dominicæ incarnationis 1129. Wratislaus filius Dedalrici captus est a Sobezlao, post hæc ⁵³ in exilium missus est. Kladsko castrum renovatum est atque firmatum a Sobezlao.

Eodem anno dux Sobieslaus renovavit Wissegradense monasterium, quod pater ejus beatæ memoriæ rex ⁵⁴ Wratislaus ædificavit pro anima sua et uxoris suæ prolisque suæ, collaudante et autoritate gloriosissimi papæ Alexandri atque 72 patrum. Qui sanctæ Romanæ ecclesiæ prænominatus pontifex ad corroborandam ejusdem sacræ institutionis dignatus (19) per Johannem Tuscolanensem episcopum et per Petrum præpositum sancti Georgii martyris prædictæ ecclesiæ ministris, videlicet presbytero ⁵⁵, diacono, subdiacono et etiam præposito ⁵⁶ transmit, et ⁵⁷ ad insigne apostolicæ autoritatis eis perpetuo hiis uti concessit, sandalia et mitras. Hiis vero ita dispositis et ordinatis, idem rex supra memoratus hoc prædictum monasterium subdidit sanctæ Romanæ ecclesiæ, quod ⁵⁸ tali modo fundavit, portans propriis humeris 12 cophinos plenos lapidibus in honore Salvatoris, ut Constantinus imperator fundavit Romanam ecclesiam. Ideo fecit eam liberam esse, quam Sobezlaus, ut diximus, renovavit, et renovatam in melius auxit, quia parietes depingi fecit, coronam auream in ea suspendit, quæ ponderat 12 marcas auri, argenti vero 80, æs et ferrum sine numero, pavementum politis lapidibus exornavit, porticus in circuitu addidit, laquearia in lateribus duobus affixit, tegulis summitatem totam cum tectis cooperuit, claustrum et omnes officinas cooperiri jussit; insuper et canonicos ejusdem ecclesiæ multiplicavit, stipendiis, prædiis, aliisque bonis augmentavit.

Eodemque anno dominus Meynhardus episcopus Pragensis ecclesiæ renovat ⁵⁹ sepulcrum sancti Adalberti pontificis auro et argento et cristallo.

Eodem ⁶⁰ anno Wencezlaus (20) filius Suatopluk ⁶¹ missus est in Ungariam a duce Subezlao in auxilium regi ⁶² Stephano contra Græcos, sicque cum pace

VARIAE LECTIONES.

³⁶ Capellam — appellatam 2b. ³⁷ deest 2b. ³⁸ pristini 2. 2^a. pristino juri, omisso dotis 2b. ³⁹ corpus 2b. ⁴⁰ Guizno 2b. ⁴¹ id, mart. desunt 2^a. ⁴² 7 Kal. — tumultus leni ductu calami transfixa sunt in 2. ⁴³ Nuremberk 2b. ⁴⁴ deest 2b. ⁴⁵ deest 2. ⁴⁶ spatium add. 2b. ⁴⁷ castro Wissegradensi 2b. ⁴⁸ primates 2^a. 2b. ⁴⁹ Dacin 2. Diezin 2b. ⁵⁰ et Sclav. Prosince omissa 2b. ⁵¹ ex quarum 2. 2^a. ⁵² ad aquilonem 2^a. ⁵³ posthac 2b. ⁵⁴ dux 2b. ⁵⁵ et add. 2b. ⁵⁶ et etiam præposito omissa 2b. ⁵⁷ et deest 2b. ⁵⁸ ita 2b. qui 2. 2^a. ⁵⁹ renovavit 2^a. 2b. ⁶⁰ enim add. 2. ⁶¹ Suatopluk 2^a 2b. ⁶² duci 2b.

NOTÆ.

- (10) Dachau.
 (11) die festo Pentecostes 22 Maii Martisburgii; cfr. Jaffé Geschichte des Deutschen Reichs unter Lothar, pag. 58.
 (12) Die 18 Aug. 1127 Lotharius Babenbergæ commemoratur. Böhmer 2100.
 (13) Franconiæ, Staufensem.
 (14) Henricus.

- (15) Groicensis.
 (16) qui obsidebat Spiram.
 (17) Cfr. Cosmas III, 41.
 (18) Tetschen.
 (19) Legendum videtur dignitatem. De hac fundatione cfr. Cosmas ad annum 1070.
 (20) dux Olomucensis.

restitit, sed vivens per quatuor menses quartanis A febribus excoctus pridio Kalendas Martii expiravit (21).

Anno dominicæ incarnationis 1150. ipsa nativitate die (Dec. 25) surgente aurora Lucifer ortus est, quod nunquam visum vel auditum fuit. Hic dominus Megnardus episcopus Pragensis ecclesiæ profectus est Jerozolyamam causa orationis.

Eodem etiam anno dux Sobezlaus proficiscens Ratisponam ad colloquium Lutheri regis, in quodam rivulo nomine Regen ⁶³ Dei gratia evasit mersionem, in illaque urbe manens per septimanam destruxit 20 munitiones, sicque sanus et lætus rediit ad sua. Hæc domino duce Sobezlao agente, et ante et adhuc per omnia incolomi existente, pervenit in castrum Cladsko ⁶⁴ cum multo comitatu, quo solertius quam antea et robustius munito, in Moraviam proficisci disposuerat. Sed Dei misericordia revelante, ut ipse ait: « Nihil opertum, quod ⁶⁵ non reveletur, neque absconditum, quod non sciatur (Matth. x, 26) et cætera, insidiæ et traditiones quæ longe ante in eum machinatae erant, tunc in ipsa via patuerunt, sicque inceptum iter Moraviæ ad tempus impediverunt. Proxima itaque die dominica 17 Kalendas Julii in ipso itinere cognoscens duos satellites vitæ ejus insidiantes, vocavit comites suos, Zdeslaum ⁶⁶ filium Blahonis ⁶⁷, alterum Divis, rogans ab eis fidem, ne voluntati suæ in quodam secreto contradicerent. Illi vero duci fidem pro velle dederunt. Quibus sub oculis traditores manifestans ait: « Illi sunt vitæ meæ traditores ⁶⁸, insidiatores et interemptores. Sicut mihi paulo ante ⁶⁹ promisistis, impunitos usque ad præsentiam nostram ducatis, quatenus omnis traditionis tam suspectæ quam manifestæ veritatem plenius et lucidius cognoscamus. » Quorum alter cum hasta et sicca toxicata deprehensus fuit ferme duorum cubitorum longitudine, alter vero fuga elapsus est. Tunc dominus Sobezlaus per Dei sapientiam ⁷⁰, ut Salomon præmonitus, quibusdam venatoribus suis advocatis rem tamen dissimulans ait: « Cuidam ex meis armigeris furata est mantica (22), mittite indagatores canes, ut sequantur vestigia prædonis. » Illi non spernentes jussa domini, velociter insecuti sunt, atque in quadam villa ceperunt eum, vinctumque ad ducem adduxerunt habentem gladium infectum veneno. Qui præsentibus primatibus Bohemiæ interrogavit nefandos latrones dicens: « Quam ob causam et ejus consilio tale et tam ⁷¹ nefarium scelus perpetrare voluistis? ejusve milites estis? » Qui filii iniquitatis tam nefandam rem celare non potuerunt, sicque alter se militem esse Miroslai, filii Johannis comitis, alterque fratris ejus junioris Strezimir ⁷²

professus est. Hæc autem verba fuerunt exordium maledictæ orationis: « O bone et pie princeps, si causam quæris et ordinem, omni nube mendacii remota hæc est: Miroslaus nos infelices misit ad perdendam vitam inclytam tuam. » At Miroslaus, qui in eodem itinere erat, vinculis durissimis est constrictus, Strezimir vero invito consilio cum fratre finxit matrem suam valde infirmam, licentiam domum eundi a duce de expeditione quæsivit. Qui similiter in quadam villa captus est, atque ambo cum fratre ducti sunt in Wissegrad. Hiis ita transactis dominus Sobezlaus proficiscitur in urbem Pragam metropolitanam causa orationis, discalciatis pedibus et vestibus mutatis, ut rex Ninivitarum, et ingredientem omnes lætantes ⁷³ cum ingenti triumpho et honore eum suscipiunt, de ejus salute quidem ut merito gaudentes, hymnumque angelicum canentes, nec non et campanis sonantes. Factaque ibi oratione discessit in Wissegrad, ibique a canonicis patris sui, scilicet regis Wratizlai, cum inenarrabili gaudio susceptus est. Altera vero die, quemadmodum apes convolare solent ad ducem et ad matrem suam, ita Bohemienses primates rescientes suum principem evasisse tanta pericula, convenerunt in altiorem urbem Wissegrad, ibique inveniunt ⁷⁴ eum, gaudent de ejus salute, ut mater de unico filio. Sequenti vero die dux Sobezlaus congregavit nobiles et ignobiles in palatium Wissegradense, etiam Pragenses canonicos; atque nos ibidem fuimus. Fuit multitudo magna virorum in concilio illo pene tria millia. Ipseque monarcha Boemorum, stans in medio omnium nostrum, sicut filius supplicans patri de omni inobedientia sua, ita elevans vocem suam, sic cum lacrymis ait: « O Bohemienses proceres et scutum Bohemiæ terræ! non laudo neque extollo me, sed veritatem dico, quando fui profugus, Dei gratia ubique felix fui, et habui de hiis sufficienter quæ mihi necessaria fuerunt; nunc autem flens dico, vivente fratre meo et duce Wladizlao, neque scuto neque alia vi istum ducatum et honorem percepi, sed Dei misericordia et electione fratrisque mei adhuc viventis vestrique omnium sum adeptus, hæcque ratione et justitia me juste et rationabiliter arbitror possedisse. Quidam vero ex hujus provincia ⁷⁵ nobiliores instinctu Sathanæ commoti ⁷⁶, me, proh dolor! perimere voluerunt, veluti quondam illorum antecessores fratrem meum Bracizlaum ducem prudentissimum occiderunt, Suatopluk quoque sine causa perimerunt. Me vero, qui ad utilitatem patriæ pariterque ad vestrum honorem enisus sum, nescio ob quam causam me perdere voluerunt, sed, Dei gratia auxiliante, perficere non valuerunt. Nonne

VARIÆ LECTIONES.

³ Omissum 2. 2a. legit 2b. ⁶⁴ Kladsk 2. ⁶⁵ ut 2b. ⁶⁶ Sdeslaum 2. ⁶⁷ Blagonis 2. ⁶⁸ omissum 2, 2a. ⁶⁹ paulo ante desunt 2a. ⁷⁰ gratiam 2b. ⁷¹ tantum 2, 2a. ⁷² ita 2a. ⁷³ omnes ecclesiæ lætantur 2. ⁷⁴ convenientes 2b. ⁷⁵ provinciæ 2a. ⁷⁶ commoniti 2, 2b.

NOTÆ.

(21) viii Kal. Mart. legitur apud anonymum Gradiensem; Richter, series epp. Olomucens., pag. 25.

(22) Vestis species.

videtis, quanta duritia quantaque impietas cordis A eorum fuit? Quibus etenim uberiora dona meæ gratiæ impertiebar, et quos præ aliis cariori affectu venerabar, atque lateri meo decenter assidere faciebam, horum maligna voluntas mihi exitium molita est. Cæterum ne vel ambitiose vel pro invidia eos dampnare videar, proprii oris eorum alloquio dignitati vestræ audire complaceat. Post hæc autem prædicti filii Sathanæ præsentati sunt principi simulque discumbentibus; illi vero qui vitam ducis a majoribus suis quærere jussi fuerant, nefandam rem celare non potuerunt, sed Miroslau filium Johannis in hiis omnibus accusaverunt, jussu cujus omnia quæ⁷⁷ facere voluerant sibi injuncta esse dicebant, nam et servientes ejus fuerant. Miroslaus autem conspectui ducis astare jussus est, præceptumque B est ut unus de primatibus ab eo hanc causam inquireret, suane malitia an aliorum suggestionem tale crimen excogitare ausus esset, quisve hujus conjurationis magister fuisset. Ipse vero ad hæc respondit: « Princeps piissime, nullatenus grande peccatum meum celare possum, quod per maximum infortunium præmeditatus sum, sed in præsentia vestri atque simul discumbentium manifestare volo. Nam quodam tempore unus de militibus Bracizlai nomine Bolesa causa hujus mihi injungendi peccati ter me visitavit, cujus ego consilio consentire nolui. Ad ultimum vero venit ad me Bosik⁷⁸, noster⁷⁹ capellanus, atque tali modo me monere cepit: « Nonne, charissime fili, patre tuo in hac provincia « nullus nobilior nullusque sapientior fuit? tu autem C « inter alios hujus terræ primates pro minimo habebis, insuper et germanum tuum tamdiu in vinculis pro nihilo multa mala perferre pateris. Ergo « melius est, ut hoc duce superbissimo perempto, « talem inthronizemus, a quo sine dubio cuncta « quæ nobis placuerint habere poterimus. Quod si « mihi non credis, ad talem te deducam cui indubitanter credere poteris. » Hoc sermone finito ego pro peccato meo admonitioni ejus acquievi, et ita perduxit me ad episcopum Megnardum, qui in quadam villa manebat quæ Slavice⁸⁰ Zircinaves⁸¹ appellatur. Hoc autem fecit cum præsul me cupiens in ministerium commendare, ibique totum initium hujus conjurationis factum est. Deinde a duce D interrogatus de prædicta conjuratione, episcopum graviter in omnibus ita dicens accusavit: « Præsul Megnardus ob hanc causam, ut nos in hoc negotio constantes haberet, duos digitos super reliquias sanctorum posuit, verba hujusmodi mecum habuit: « Si vitam ducis perdideris, inter ista quinque, scilicet Satec, Lutomerici et inter cameram et men-

« sam et agazoniam⁸² (23); quodcumque elegeris, « me promittente duceque Bracizlao donante, sine « dubio cum honore possidebis. » Deinde, postquam se ipsum cum aliis proprio ore accusavit, de consilio cum sociis eductus est, sequentique die cum fratre Strezimiro et cum quodam medico omnibus membris in foro privati sunt. Duo autem prædicti filii Sathanæ inauditum tormentum subierunt, scilicet in rotam strictius implexi, oculis erutis, manibus cum lingua amputatis, cruribusque contractis super columpnas positi quæ interitui⁸³ eorum apparatus fuerant, miseram vitam finierunt. Kriwosud vero, qui patruus Miroslai fuerat, atque alii duo, quorum unus Wacemil⁸⁴ alter Henricus vocabatur — isti quidem qui a præfato Miroslao coram duce atque prædicto conventu accusati fuerant — ad iudicium destinati Pragæ per ferrum inceserunt, et sic ab omnipotente Deo damnati, veraciter rei reperti sunt, ac proinde quatenus capitalem subeant sententiam decretum est. Tandem ducti ad forum 9 Kal. Julii cum securi decollati sunt. Bosik capellanus⁸⁵ inter cætera populi multitudine quasi ad spectaculum affuit. Illud autem nescio, an ad abolendum sibi met scelus impositum venerit, an sicut diabolus inventor hujus negotii fuit, atque ductor ipsius per omnia extitit, ita ad spectandum interitum sodalium suorum cum adduxit, volendo agonistam suum non diutius a consortio sociorum vagari. Nam, qui antea conscius sibi met vagus et exul extiterat, modo per Dei gratiam manifestus omnibus apparuit; quem videns unus de primatibus tentum perduxit ad ducem, et interrogatus de causa, sermoni sociorum in nullo discrepuit, sicque cathena ferrea constrictus ad custodiam villico⁸⁶ regis deputatus est. Sequenti vero septimana 2 Kal. Julii⁸⁷ Bracizlaus obcecatus est.

Eodem anno 8 Idus Octobris quoddam monstrum ad similitudinem serpentis uno momento, scilicet circa occasum solis, visum est volare per totam Bohemiam et per plurima alia loca. Post hæc autem aliud signum visum est a quibusdam nimis lucidum matutinali hora. Wratizlaus filius Dedalrici reductus est de exilio.

Anno dominicæ incarnationis 1131, 4 Kal. Aprilis (24), id est in dominica qua cantatur *Lætare*, Lutherius rex cum multo comitatu tam clericorum quam laicorum in civitate quæ Leodium vocatur convenit. In quo conventu Innocentium (25) profugum papam elegerunt, illum videlicet quem Petrus (26) Leonis filius cum clero et populo Romanæ ecclesiæ de pontificali sede pepulit. Quamobrem episcopum Monasteriensis ecclesiæ (27) miserunt⁸⁸,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ Deest 2, 2^a. ⁷⁸ Bozik 2, 2^b. ⁷⁹ vester 2^b. ⁸⁰ omissum 2^b. ⁸¹ Zerzinaves 2^b. ⁸² agosoniam 2, gosinam 2^a. ⁸³ interitu 2. ⁸⁴ Vicemil 2^b. ⁸⁵ quoque inserit 2^b. ⁸⁶ illico 2^b. ⁸⁷ Junii 2. ⁸⁸ deest 2^a.

NOTÆ.

(23) Marescalci munus.
(24) Aliis testibus papa jam die 22 Mart. Leodium venerat. Jaffé, p. 97.

(25) Secundum.
(26) Anacletus II.
(27) Ekbertum.

qui Petro papæ⁸⁹ omnibusque Romanis regem Teu-
tonicorum cum exercitu post quinque menses ad
eos venturum nunciaret⁹⁰. Qui ob metum falsi regis
Conradi una a recta via deviando venit in Bohe-
miam, et in Wissegrad metropolitana civitate mis-
sam de inventione sanctæ crucis (Mai. 3) magno
cum honore nec non cum canonicis ejusdem eccle-
siæ celebravit; tandem a duce Sobezlao decenter
donatus, per regionem Racudsis⁹¹ marchionis
transiit, sicque per multas provincias transiens
rediit ad sua. Sed illa res⁹² ad nichilum redacta,
quasi pulvis a vento raptus, deperit.

Interea transcurrente tempore dux Sobezlaas ad
radicem cujusdam villæ nomine Tachow in finibus
Mesko castrum ædificavit, quod ex nomine adjacen-
tis villæ appellavit; aliud quoque ædificavit in par-
tibus Milesko juxta flumen Niza, appellavitque no-
mine Yzhorelik, quod antea et Drenow⁹³ voca-
batur. Hic dominus Megnardus episcopus sanus et
incolumis ad sedem episcopatus sui remeavit, se
duci Sobezlao cum omnibus⁹⁴ primatibus Bohemiæ
causa expurgandi sibi impositi sceleris ad omnia
judicia tradidit. Quam ob rem duo de canonicis
Pragensis ecclesiæ, unus ex parte domini episcopi,
videlicet ydiota qui vocabatur Heroldus, qui vica-
rius et capellanus Bambergensis episcopi et archi-
presbyter⁹⁵ Pilznensis, quod non decebat, fuit — quem
Miroslaus filius Johannis in capella Zircinewsi, ubi
juramentum inter episcopum Megnardum et Bozik
et Miroslaum factum est, affuisse dicebat, — alter
Tutha ex parte ducis; hi duo ad archiepiscopum
Magontinum et episcopum Bambergensem (28) missi
sunt, ut qualecunque judicium Megnardo episcopo
imponerent⁹⁶, ipse æquanimitè susciperet.

De duabus stellis vobis,⁹⁷ o Bohemi, ante 11 an-
nos⁹⁸ (29) memoratis, de ipsis postea nullo modo
sermone meo aliquid explicare potui, quia diverse
libant. Sed interim dum ab aliis negotiis penitus
otior, quantum Spiritus sancti gratia sensui meo
administraverit et qualiter vidi, explanabo. Stella,
quæ surgente aurora 8 Kal. Martii instante vere
orta est, quam vos, Bohemi, Luciferum esse dice-
batis, quæ 7 Kal. Januarii in hyemali occasu⁹⁹ so-
lis adveniente die occubuit.

Eodem autem anno altera stella lucidior 8 Kal.
Augusti in ortu solis apparuit, quæ paulatim infe-
rius descendendo 2 Idus Januarii non apparuit.
Quæ igitur inter illas Lucifer diceretur¹⁰⁰, non
credo homines esse qui sciant, sed Deus qui est
creator omnium, per quem multa signa et prodigia

A videntibus nobis facta sunt, de quibus quædam su-
perius prænotavi¹⁰¹, ipse scit. Eclipsis lunæ, sed
parva pars remansit, donec tota impleta¹⁰² est.

Redeamus ad superiora. 4 Kal. Octobris præsul
Bamberiensis (30) et antistes Olomucensis (31) cum
septem Bohemiensibus abbatibus, astante duce So-
bezlao, cum populo et clero Megnardum sanctæ
Pragensis ecclesiæ episcopum ab omni culpa, quæ
prius illata sibi fuerat, per depositionem suarum
stolarum expurgaverunt, profitendo videlicet Me-
gnardum episcopum nihil adversi duci Sobezlao
cogitasse, nisi ad hoc solummodo elaborasse, quo-
modo Bracizlaus a vinculis¹⁰³ possit liberari. Me-
gnardus episcopus remissa causa ad concilium¹⁰⁴
perrexit, in qua synodo (32) Innocentius papa¹⁰⁵
profugus supra memoratus cum quinquaginta epi-
scopis præter abbates fuit, ibique Petrum papam,
qui tunc Romanæ ecclesiæ præerat, et¹⁰⁶ Conra-
dum regem extinguendo lumina excommunicave-
runt.

Anno dominicæ incarnationis 1132. 19. Kal. Fe-
bruarii rubea signa varie¹⁰⁷ in cælo apparuerunt
ad septemtrionalem plagam. 14 Kal. Februarii
domino Megnardo in quadam villa Chuchel (35)
manente, in cujusdam diei crepusculo inauditum
horrendumque nimis accidit portentum. Cum enim
jam sopore gravatus lectum conscenderet, et ser-
vientes sui coram eo starent, subito strepitus hor-
ribilis, quasi de spelunca veniens, domui in qua erat
imminebat, auribus eorum insonuit; quo strepitu
perterriti solo domino relicto¹⁰⁸ fugierunt, ipse vero
nescius quid faceret, saliens de lecto, velut in ex-
tasi positus, juxta murum camini constitit. Et ecce,
lapis miræ magnitudinis de monte veniens, duos
parietes simul cum lecto episcopi contrivit ibique
resedit; et ita dominus episcopus illæsus evasit.
Amen.

Eodem anno 4 Nonas Martii eclipsis lunæ, et tota
sanguinea fuit¹⁰⁹. Dux Sobezlaus ad concilium
regis Lotari Bamberg (34) profectus est. Cumque
conventus totius concilii in regale palatium conve-
nisset, et rex Lotarius cum Sobezlao duce privatim
in quadam camerula juxta palatium posita sedisset,
ecce, nescio si vetustate loci vel aliquo malo ho-
mine, regii¹¹⁰ pavementum palatii cum omnibus
D intus manentibus corruit, in qua ruina multi Thea-
tonicorum vulnerati sunt, alii graviter læsi interi-
tum mortis vix evaserunt, Bohemi vero omnes in-
colomes extiterunt. Non multo post tempore rex
Lotarius causa concilii in castro Plysn¹¹¹ cum mul-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁹ Propter 2^a. ⁹⁰ Nunciare. ⁹¹ Raed'sis 2. Vacilsis 2^a. Rædep 2^b. ⁹² illa re 2^a, 2^b. ⁹³ Orenow 2^a.
Drzewniow 2^b. ⁹⁴ deest 2^a. ⁹⁵ archipresbyteri 2^a. ⁹⁶ imponeretur 2^b. ⁹⁷ deest 2, 2^b. ⁹⁸ annis 2.
⁹⁹ occasione 2, 2^a. ¹⁰⁰ dicebatur 2, 2^b. ¹⁰¹ notavi 2^a. ¹⁰² repleta 2^b. ¹⁰³ avunculus 2^a. ¹⁰⁴ concilii 2,
2^a. ¹⁰⁵ ita 2^a. ppter legitur in 2. papa deest 2^b. ¹⁰⁶ deest 2. ¹⁰⁷ varia 2^b. ¹⁰⁸ relicti 2. ¹⁰⁹ deest 2,
2^a. ¹¹⁰ regis 2, 2^a. ¹¹¹ Plizn 2^b

NOTÆ.

(28) S. Ottonem.
(29) Legendum videtur menses, nam sine dubio
hæc respiciunt ad annum 1130.
(30) Litteras ab Ottone de hac re ad Meinhardum
datas vide Boczek I, 202

(31) Henricus.
(32) Remis habita.
(33) Kuchel in circulo Beraunensi.
(34) Ubi rex, teste annalista Saxone, die festo
Mariæ Purificationis i. e. 2 Feb. commemorabatur.

tis Theutonicis convenit, rursum ¹¹² palatium in quo convenerat cum omnibus corruit, sed gratia Dei omnes sani evaserunt.

Eodem tempore Goslarii concilium a rege factum est, ubi cum palatium cum omnibus ruisset, nullum Dei gratia vulneravit. Sequenti septimana post resurrectionem dominicam (Apr. 10) ¹¹³ thonitrua horribilia et inaudita fulmina apparuerunt, ex quibus turris sancti Wenceslai succensa est, sed Dei gratia protegente, et sanctorum martyrum Wenceslai, Adalberti oratione juvante, sola turris tantummodo combusta est, ecclesia autem tuta ab igne permansit. Beatus Gothardus confessor et episcopus insignibus virtutum miraculis, quæ per merita ejus in Hyldensi ¹¹⁴ urbe operata sunt, claruit (35). Quo facto per multas fidelium gentes diffuso, plures propter videnda ejus miracula, et maxime ut ejus meritis et precibus universis criminum nexibus relaxatis, inter filios Dei computari mererentur, Hyldense ¹¹⁵ castrum petierunt.

Eodem tempore Ratispona civitas potentissima fere tota combusta est, præter quadraginta domos, quæ vix evaserunt. Multis etiam in locis ipso anno ignis maxime nocuit. Dux Sobezlaus regi Lotario Romam proficiscenti 300 milites in auxilium misit, Jaromirum filium Borivoy ducem (36) præfecit; qui de terra sua egressi, dum ad quendam locum Ombark (37) vocatum venirent, ibi cum Theutonicis foro prædicti loci pugnaverunt, quos Deo juvante devicerunt. Wratizlaus dux de parte Moraviæ quæ vocatur Brninzco, filius Dedalrici, duxit uxorem de Rusia, pulchritudine sua Helenam Græcorum reginam superantem, quæ quoque ¹¹⁶ albi coloris specie nimium splendebat, ut rutilus fulgor auri albedinem corporis ejus quibusdam rubeis notis insiceret.

Eodem anno dux Polonorum cum infinito exercitu in Ungariam profectus est, volens filium (38) Colmanni, expulso rege cæco qui vocatur Bela (39), invitis Ungaris introuizare. Mater enim præfati juvenis a marito suo, rege videlicet Colmanno, repudiata, dum esset prægnans, rediit ad patrem (40), atque ibi puerum peperit. Hunc ergo dux Polonorum regem Ungaris præponere cupiebat, sed ejus propositum divina providentia destruxit; nam cæcus rex cum exercitu suo ei occurrit (41), et Bolezlaus (42) cum suis perterritus, expectata nocte

fugam iniit; quem Ungari insecuti, Deo auxiliante multos in ipsa fuga interfecerunt. Interea dux Sobezlaus (43) Dei misericordia precibusque sancti Wenceslai munitus ¹¹⁷, Poloniam cum exercitu suo 15 Kal. Novembris intravit, totamque partem illius regionis quæ Slezsko ¹¹⁸ vocatur penitus igne consumpsit. Multos etiam captivos cum innumera pecunia nec non indomitarum equarum greges non paucos inde secum abduxit ¹¹⁹, et ita Dei gratia favente cum ingenti triumpho atque tripudio repatriavit.

Anno dominicæ incarnationis 1133, 8 Kal. Martii luna passa est eclipsem, sed quarta pars ejus denigrata fuit, et ita imminente ortu solis occidit; hanc eclipsem nimia mortalitas hominum secuta est, 17 ¹²⁰ Kal. Februarii acer dux Sobezlaus secundo Poloniam invasit, eamque insigni trophæo devastavit, multos inde captivos abduxit, villas fere trecentas succendit, tandem cum victoria Deo præstante ad propria remeavit.

Eodem tempore legatus apostolici veniens, Megnardum episcopum in multis detestandis criminibus accusavit, et accusatum ad audientiam apostolici, ut de imposito sibi crimine se expiaret venire jussit, conjuraverant enim quidam ex ejus monasterio perversi fratres contra eum, quatenus privatum sua dignitate turpiter pellerent a sede. Horum execrabile iniquumque molimen gratia Dei ad effectum venire non permisit. Dux Sobezlaus Ungariam leviro suo regi Ungarorum proficiscentis, cis pagum nomine Vag castra metatus est, ibique multo tempore moratus, tandem perfecto ¹²¹ negotio suo ad propria rediit.

4 Nonas Augusti eclipsis solis mirum in modum apparuit, qui paulatim deficiens in tantum diminutus est, ut corona quasi crescentis lunæ ad meridianam plagam perrexerit, quæ postea in orientem convertit, dehinc in occidentem, tandem in pristinum statum reformatus est. Per multa loca etiam in Theutonicis partibus, si famæ creditur, sanguis in hoc ipso die quasi imber defluere ¹²² visus est. Fertur quoque in quodam loco Theutonicarum partium in eadem hora particula ¹²³ carnea simul cum sanguineo imbri descendisse, quæ tantæ magnitudinis fuit, ut vix 12 viri eam levare quivissent.

Post hæc præsul Megnardus, sanctæ pietatis alum-

VARIÆ LECTIONES.

¹¹² Rursumque 2b. ¹¹³ domini tam 2b. ¹¹⁴ Wildensi 2, 2b. ¹¹⁵ Hildessense 2b. ¹¹⁶ ita legendum videtur P. quoniam ed. ¹¹⁷ ita 2a, 2b. invitus 2. in margine munitus. ¹¹⁸ Slausko 2a. Slazko 2b. ¹¹⁹ adduxit 2. ¹²⁰ XVIII. 2b. ¹²¹ profecto 2. ¹²² pluere 2b. ¹²³ patula, 2, 2b.

NOTÆ.

(35) Facta est hoc anno translatio S. Godehardi. Cfr. Annal. Hildeshem. 1132.

(36) Olomucensem.

(37) Augsburg. Hæc clades facta die 28 Aug.

(38) Borich filium Anastasiæ, quæ e gente principum Russorum oriunda et a Colmanno in matrimonium ducta, ob perfidiæ suspicionem a rege repudiata erat. Obiit Colomannus anno 1114. Cfr. Ka-

tonæ Historia critic. regum Hungariæ tom. III.

(39) Secundus filius Almi.

(40) Wladimirum monomachum Russorum principem.

(41) Ad fluvium Saio.

(42) Tertius.

(43) Qui Adelheidam sororem Bæve regis in matrimonio duxerat.

nus, Maguntiam causa excusationis ad archiepiscopum suum profectus est, ubi etiam plures episcopi convenerant, in quorum audientia de imposito sibi crimine se decenter expurgavit ¹²⁴, et accusatoribus suis omne ¹²⁵ facinus, quo in se insurgere præsumpserant, misericorditer condonavit.

Eodem anno (Jun. 4) rex Lotarius imperatoria insignia adeptus, a papa Innocentio est in Laterano sancti Johannis Baptistæ in monasterio consecratus. Non enim ad ecclesiam sancti Petri apostoli pervenire præsumpsit, timens Petrum Leonis filium, qui tunc sanctæ Romanæ ecclesiæ præsidebat.

Eodem anno effrænæ indolis tyro Wladizlaus, egregii patris (44) æquivocus, multis Bohemice terre inelytis cum tyronibus Bavaricæ in partes fugam inijt.

Anno dominicæ incarnationis 1154, Polonia male fortunata improvidi ¹²⁶ ducis Boleslai sub munimine constituta, jam sæpius a Bohemis nec non Moravis hostiliter depopulata, rursus depopulanda utrisque supradictis ab exercitibus, Bohemis videlicet et Moravis aditur atque hostili manu diripitur, penitusque igne et ferro usque ad flumen quod dicitur Odra devastatur; sed de Bohemis præter Gradicenses, Chrudimenses, Boleslavienses, Czaslavienses, Gladcenses, plures non fuerunt. Inelytus princeps Sobezlaus tam virtute animi quam vi corporis conspicuus et quo frequentibus prædicandus, in civitate quæ Plzen (45) vocatur, cum imperatore Lotario pro colloquio convenit, cujus rei causa quidem talis fuit. Rex ¹²⁷ Pannoniorum cæcus episcopum Albæ civitatis (46) nomine Petrum ad imperatorem magnis cum muneribus, et ut injurias a Polonico duce sibi illatas coram audientia imperatoris ejusque principum proclamaret, miserat. Sed quia, ut solet in talibus negotiis fieri, parum aut nihil legatio minoris apud majorem proficit nisi mediator intersit, præfatus episcopus ad Sobezlaum ducem in Bohemiam venit, quatenus eo mediatore ac intercessore legatio sua proficua fieret. Hanc igitur ob causam dux Sobezlaus profectus est ad imperatorem. Quo postquam pervenit benivole ac honorifice ab imperatore susceptus est, omnemque petitionem benigne consecutus est, videlicet ut de rege Ungarorum et duce Polonorum secundum voluntatem ducis Sobezlai imperatoria voluntas ¹²⁸ procederet. Dona autem Ungarorum imperatori oblata hæc sunt: duo albi ¹²⁹ equi decenter fallerati, quorum sellæ 26 marcas auri in se continebant, et alia quam

plurima. Prædictus ergo Petrus Albæ civitatis episcopus optata legatione potitus, insuper ab imperatore ac ab ejus contectali ¹³⁰ (47) multis muneribus pretiosis donatus, lætus repatriavit.

Interea Bohemi, quieti subjacere nescii, 4 Kal. Martii, et forte quinquagesimæ ¹³¹ feria secunda evenerat, Poloniam intraverunt. Poloni vero jam propinquante initio quadragesimæ nullum hostem jam venturum æstimantes, de castris diversisque munitionibus exierant atque in villis suis morabantur. Cum ergo quasi securi ab hostium incursum secunda ¹³² euperent ducere tempora pacis, subito ¹³³ ac impræmeditate hostes superveniunt, et velut oves de caulis nullo tutante diripiunt. Et licet Bohemi sine duce Sobezlao terram hostilem introissent, prædam tamen inde tantam reduxerunt, quæ omnium Bohemice ducum prædas, quas in Polonia fecerunt, exsuperat. O miserabilis regio duci subdita fatuo! Quidquid enim delirant reges plectuntur Achivi (48). Sæpe dictus rex Pannoniorum ¹³⁴ Bela, impietate cæcatus fraterna (49), a genero suo duce scilicet Sobezlao petivit, ut infantem ejus de fonte sanctæ regenerationis levaret. Ob hoc autem mirari quispiam non debet, cum hujusmodi compaternitas inter levirum et generum ejus, inter germanam et germanum componitur; adhuc enim posteri nostri mirabilius immo miserabilius secula procedere videbunt, dum, ut ¹³⁵ jam in multis rerum eventibus claret, genitor nati sui compater efficitur. Nunc etenim alma fides, licet relictis mundialibus prædiis astra petierit, aliquantulum tamen de supernis terrena contuetur, sed post hæc, dum calamitiosior perfidiæ ¹³⁶ pestis magis inoleverit; tunc altiora petens latibula, ne visum quidem ad nos ¹³⁷ convertere voluerit. Rex vero Bela generum suum de infante sollicitavit, cujus petitioni dux Sobezlaus non abnuens, venerandum Pragense ¹³⁸ ecclesiæ præsulem Megnardum cæterosque primates quam plurimos cum infante in Ungariam misit. Quo postquam ventum est, non minori honorificentia præsul Megnardus a rege Ungarorum susceptus est, quam cum primum pontificalibus infulis decoratus ad principalem episcopatus sui sedem venisset. Baptizato itaque in die penthecostes (Jun. 5) infante, cum prædictus pontifex plurimis pretiosis muneribus a rege remuneratus ad propria remearet ¹³⁹, dumque servorum benignus remunerator fidelium Deus, imminente die, qua familiæ suæ fidelem ac idoneum

VARIE LECTIONES.

¹²⁴ Excusabat et purgabat 2b. ¹²⁵ deest 2. ¹²⁶ impavidi 2a. ¹²⁷ autem inserunt 2, 2a. ¹²⁸ dignitas 2b. ¹²⁹ deest 2a. ¹³⁰ contorali 2a, 2b. ¹³¹ quadragesimæ 2b. ¹³² secura 2b. ¹³³ deest 2a. ¹³⁴ Pannoniæ 2a. ¹³⁵ deest 2a. ¹³⁶ perfide 2. ¹³⁷ ad iras 2, 2a. ¹³⁸ Pragensem 2a. ¹³⁹ remeat 2, 2b.

NOTÆ.

(44) Wladislai I, fratris Sobeslai.
(45) Num hic locus Pilsen sit in Bohemia, ut quidam voluerunt, dubitatur; nam eodem fere tempore commemoratur Lotharius apud Saxones. Vid. Jaffé, pag. 153.

(46) Stuhlweissenburg.
(47) Richenza.
(48) Horatii; epp. I, 2, 14.
(49) I. e. a Colomanno, qui erat frater patruelis Almi, patris Beke.

dispensatorem Megnardum hujus vitæ de angustiis A educens, in gaudium transferre disposuerat perpetuum, in hoc ipso reditu infirmitate astrictus ¹⁴⁰ est. Invalescente vero ægritudine longius progredi nequens, in villa ad episcopatum suum pertinente quæ Sekyr vocatur in lecto se deposuit.

Interea dux Sobezlaus levirum suum regem Ungarorum rogabat, quatenus sororem conjugis suæ (50), videlicet reginæ (51), principi Conrado Znoymensi in conjugium traderet, quo percussum foedus invicem hujusmodi causis corroboratum firmiter perduraret. Qua desponsata, et audito antistite languore detento, primum quidem utpote visceribus pietatis redundans condoluit, dehinc quantocius redire festinavit, quatenus eum, quem intimo diligebat affectu, vivum invenire potuisset. Rediens igitur jam dictus princeps de Ungaria, venit ad episcopum suum, cui ¹⁴¹ infirmitate laboranti solatia pietatis, prout competens erat, impendit. At episcopus imminentem sui corporis dissolutionem præsentiens, cuncta quæ a rege Ungarico susceperat dona suo duci tradidit, quibus acceptis et visitato suo pastore dux ad sua rediit. Post hujus discessum venerabilis antistes Megnardus, pio amore semper recolendus, talenti sibi commissi luera duplicato fructu cumulata summo creditori referens, de periculosis humanæ vitæ perturbationibus ad felices beatorum mansiones præmio lætaturus æterno migravit. Cujus venerandum funus postquam metropolim pontificatus sui adductum est, Henricus Olomucensis episcopus, qui exequiis ejus debitum exhibebat officium, lacrymabiliter obtestatus est ducem Sobezlaum omnesque ibi astantes tam clericos quam laicos, ut si aliquid maligno potius instinctu quam aliquo jure veritatis commoti, cum misero alienigena, dum vixit, quamlibet dissensionem habuissent, saltem miserando funeri indulgerent. Expleto itaque funeris obsequio, in ecclesia sanctorum martyrum Viti, Wenceslai atque Adalberti decenter sepelivit eum. Hujus vitæ seriem et multiplices adversitates, quas, machinante generis humani adversario bonorumque omnium destructore diabolo, in episcopatu suo pertulit, si quis cognoscere desiderat, ad superiora recurrat.

Interea præsule Megnardo, ut jam dictum est, de seculo mortis lege sublato, per plures extitere, occulti tamen, quorum quidam familiarium ac propinquorum interventu, quidam vero censu etiam sanctos corrumpente, ducem Sobezlaum et Lotarium imperatorem sollicitavere, eorum concessu divina sine voluntate sancti martyris Adalberti sedem æstimantes obtinere. Horum omnium iniquos Deoque odibiles affectus Judex supernus, cunctorum inspector veris-

simus, occultorum vota destruendo injusta ¹⁴², cujus providentia in sui dispositione non fallitur, cujus certa prædestinatio minime in quibuslibet frustratur; ducem Sobezlaum ab eorum molimine procul avertit, et ut suis fidelibus idoneum pastorem exquireret, suæ potentia deitatis compulit. Itaque prædictus princeps discretionis spiritu refertus ¹⁴³, ne ultra suo pontifice proprio careret, 3 Kal. Octobris in sua metropoli Pragæ concilium facit, in quo cuncti Bohemæ optimates tam clerici quam laici fuerunt; nam forte propter festum beati patroni nostri Wenceslai martyris, ibidem convenerant. Cum ergo rumor divinæ ¹⁴⁴ contrarius rationi per concilium curreret, ut illi illum et illi illum pontificatu dignum clamarent, nullus ex hiis idoneum inveniret, tandem ante secula electus a Deo advocatur Johannes. Hic eo tempore sanctæ Wissegradensis ecclesiæ præposituram regebat, in persona cunctos præcellens, omnibus affabilitate complacens, et in cæteris moribus Deo acceptus et hominibus; merito itaque in culmine pontificatus eligi, atque subditorum pastor rectorque institui promeruit.

Hyems instabilis, ita ut nunc gelaret, nunc vernalis more temporis terra resolveretur, adeo ut Albis fluvius his glacie astringeretur bisque liquefieret. Flumen vero Vltava, quod metropolitanas nostras urbes Pragæ et Wissegrad alveo suo dividit, quater gelatum est, et quater glacies ejus dissoluta est; nivis autem penuria fuit. Hæc intemperies aeris a mense Novembri incipiens, per totum circulum sequentis anni nullum mensem præterivit, quin aut intrante aut exeunte unoquoque mense magno impetu sæviret. Tandem in altero anno 5 Kal. Novembris vespertina hora per totum mundum sævissima tempestas ventorum orta est, quæ ita sæviens usque ad noctem, in primo crepusculo noctis ecclesias tam lapideas quam ligneas, nec non ædificia, sepes, cumulos in horreis, ita ut nec manipulus super manipulum remaneret, destruxit, arbores per sylvas funditus eradicavit.

Anno dominicæ incarnationis 1155 electus sanctæ Pragensis ecclesiæ Johannes ad imperatorem (52) profectus est, quatenus electio sua imperiali assensu et approbatione corroboraretur. Quo postquam ventum est, tanto culmine honoris honoratus est, ut imperator cum processione fecerit eum suscipi, dehinc ipse ei obviam exierit. Postquam vero pontificales dignitates, id est baculum et anulum sibi tradidit (53), ad archiepiscopum Magontinum misit illum, ut Deo dignum præsulem ¹⁴⁵ ordinaret. Itaque præsul Johannes 13 Kal. Martii ab archiepiscopo suo ordinatus curæ lætitia et gaudio magno remeavit.

VARIE LECTIONES.

¹⁴⁰ Constrictus 2b. ¹⁴¹ in addit 2, jam addit 2b. ¹⁴² quippe addit 2a. ¹⁴³ ita corrigo P. refert edd. ¹⁴⁴ diversæ 2b. ¹⁴⁵ dignum præsulem desunt 2a.

NOTÆ.

(50) F. e. Coloumani; erat Maria de Serbia nata.
(51) Helenæ.
(52) Qui ineunte mense Februario Quedlinburgi

erat. Jaffé, p. 277.

(53) Quod erat contra concordata Calixtina a. 1122.

Sed, antequam metropolim episcopatus sui venisset, A
cujusdam de primatibus ecclesiam consecravit ¹⁴⁶,
quæ venienti forte in via erat. Peragente autem eo
ex more mystica dedicationis officia, Nonis ¹⁴⁷ Martii
signum in sole apparuit; erant enim quatuor ¹⁴⁸ cir-
culi quibusdam complexionibus invicem colligati,
unus in medio, qui erat aliis major, secundus ad
orientem, tertius ad occidentem, quartus ad aquil-
lonem, infra quos multa signa quasi falsi soles circa
verum solem apparebant, et ita fere trium horarum
spatio permanserunt; vestigia quoque signi usque
ad undecimam horam diei visa sunt. Præsul autem
Johannes prædicta ecclesia dedicata, dum ad sedem
sui pontificatus venit, cum magno cleri plebisque
tripudio susceptus est.

Eodem anno metropolis Bohemiæ Praga more
Latinarum (54) civitatum cœpit renovari. Perma-
nentibus itaque duce Sobezlao atque Bolezlao ¹⁴⁹ in
discordia, qua, machinante humani generis inimico,
invicem dissidere cœperant, cum nemo de compa-
ribus eorum inter eos congrue mediando pacem re-
formare potuisset, imperator Lotarius, utique Deo
inspirante compulsus, utrumque ad curiam suam
(55) venire statuto tempore fecit. Dum autem impe-
ratoria jussa peracturi, festino cursu unusquisque
suo eum ducatu pergeret, imperator multos per
legatos adhortatus est compatrem suum Sobezlaum
et fidelissimum regni fautorem, quatenus prius
quam Bolezlaus veniret. Id vero gratia hujus rei
præcipue faciebat, ut compertum habuimus, in suo
arbitrio ponere volens, quo vel quali honore ducem
Bolezlaum reciperet. Veniente itaque duce Bolezlao,
cum consilium de prædicta re ab imperatore ac
principibus ejus fieret, assurgens dux Sobezlaus ¹⁵⁰
cunctis qui aderant audientibus dixit: « Quia duci
Boleslao ¹⁵¹ nullus honor a Deo congruit, quam ut
licet imperatoris efficiatur ¹⁵² (56). » Hæc cum dixis-
set, cuncti principes Theutonici unanimiter respon-
derunt, nullum imperatori adeo fidelem et familia-
rem ut ducem Sobezlaum, et cum prius pro infideli
et inimico coram imperatore reputatus fuerit, in hoc
præsenti negotio amicissimus et fidelissimus ejus
fautor liquido patuerit. Venit ergo Bolezlaus, cum-
que in concilio sessum fuisset, dux Sobezlaus a dex-
tris imperatoris sedit, ac ¹⁵³ ex altera parte alii prin-
cipes, Bolezlao autem ante conspectum ejus sedes
posita est tamquam licitori; tandem de multis causis
multis consiliis ¹⁵⁴ ibi pertractatis, imperfecta pace,
sed positis induciis, unusquisque ad propria re-
meavit.

Eodem tempore legati regis Græciæ (57) ad impe-
ratorem venerunt, multa et magna ferentes dona,
hanc videlicet ob causam. Quidam enim dux nomine
Rocherius (58), manens ultra Siciliam, partes Græ-
corum infestabat, et ut hunc imperator compesce-
ret, rex Græcorum postulabat. Apud Duringiam,
in quodam plano campo lapis miræ magnitudinis, ad
modum magnæ domus, per aeram descendit, cujus
sonitus præcedentium trium dierum spatio ab adja-
centibus circa locum illum hominibus auditus est;
hic, postquam deorsum decidit, dimidia pars sui in
ima terræ descendit, atque triduo fervidus tanquam
chalebs ex igne retractus jacuit.

Anno dominicæ incarnationis 1156, festum sancti
Benedicti (Mart. 21) confessoris in die magno sab-
bati, hoc est in vigilia resurrectionis Domini cele-
brandum evenit, quod raro evenire solet. Rem de-
testabilem et raro auditam dicam, prout compertum
habeo. Quodam tempore episcopus Olomucensis
Henricus in villa quæ Blansko (59) vocatur ecclesiam
constructurus erat — hæc enim villa multo ante
tempore sub potestate prædecessorum ejus fuerat —
Wratizlaus autem, unus de ducibus Moraviæ (60),
bonum propositum boni pontificis ut cognovit, cu-
riose pertractare cœpit qualiter hoc propositum
destruere posset. Hoc autem maxime moliebatur,
quia plurima bona in apotheca sui pontificis in ea-
dem villa reposita esse cognoverat, quæ si quoquo
modo rapere quiret avidissime curabat. Factum est
itaque ut præfatus præsul nec non dux Conradus et
dux Wratizlaus in quodam cœnobio, quod Reyhrad
vocatur, quælibet concilia contractaturi ¹⁵⁵, conve-
nissent. Peractis autem negotiis dux Wratizlaus præ-
suli Henrico interdixit, ne ecclesiam in suprascripta
villa construeret, asserens eam sibi magis quam
pontifici attinere; tandem, post multa concilia ibi
habita, positis induciis imperfecta pace unusquisque
ad propria redierunt.

Imperator Lotarius Romam iturus auxilium a So-
bezlao duce petiit. Ille imperatoriæ petitioni æ-
nuens, congregato exercitui Wladizlaw paulo ante
de exilio reductum præfecit, eumque donativum mi-
litibus erogaret, Wladislao nongentas marcas dena-
riorum tradidit, quibus ille acceptis cum suis com-
D plicibus fugam latenter iniiit.

Eodem anno 17 Kal. Augusti (61) stella, quæ Lu-
cifer vocatur, ad hiemalem ortum solis apparuit,
quæ superius cursum tenens ad eum locum tandem
pervenit, quo sol 8. Kal. Julii oriri solet, ipso vide-
licet die quo dies decrescere, noctes incipiunt au-

VARIE LECTIONES.

¹⁴⁶ dedicavit 2a. 2b. ¹⁴⁷ nono 2a. ¹⁴⁸ minores 2b. ¹⁴⁹ Poloniæ addit 2b. ¹⁵⁰ Boreslaus 2b. ¹⁵¹ Sobie-
slao 2b. ¹⁵² efficiatur 2. ¹⁵³ at 2. 2b. ¹⁵⁴ conciliis 2. 2a. ¹⁵⁵ tractaturi 2a. 2b.

NOTÆ.

(54) I. e. Italicarum.
(55) Martisburgii, ubi concilium habitum est inde
a die 15 Augusti; cfr. Jaffé, p. 164.
(56) Boleslaus imperatori fecit hominum, eum-
que gladium ferens in pompa præcessit, testibus
Ann. et Chron. Saxone.
(57) Joannis I Comneni.

(58) Secundus, filius Rogeri I, primus Siciliae
rex.
(59) Blankenstein in circulo Leitmericensi.
(60) Dux Brunnensis, filius Udalrici ducis qui
obierat a. 1115. Cfr. Cosmas III, 41.
(61) Die 17 Augusti Wirceburgi adhuc hærebat.
Böhmer reg. 2159.

geri. Cum autem per aliquantum temporis in eo loco moraretur, quædam nova stella post eam apparuit, quæ nec nobis nec patribus nostris immo nec atavis nostris visa est, et in brevi spatio temporis priorem præcessit, et non multo post prior eodem itinere ad locum suum regressa est ibique occidit, hæc vero recto tramite ad partes occidentis perrexit. Hoc ideo maxime tam modernis quam posteris recitandum prænoto, quatenus qui minus studiosi¹⁵⁶ sunt, novam stellam apparuisse noverint; si quo vero id ipsum pervigili studio notaverint, noverint Deum mirabilem in operibus suis et gloriosum prædicare, simulque orent ut cuncta quæ visibiliter operatur, sic ordinare dignetur, quatenus in omnibus omnipotentiam ejus laudantes, promissæ ab eo salutis dona percipere mereantur. Ipsius enim hæc opera sunt, de quo ille egregius auctor dicit:

*Qui stellas numeras quarum tu nomina solus,
Signa, potestates, cursus, loca, tempora nosti.*

Anno dominicæ incarnationis 1037. Libet supra¹⁵⁷ dictis paulisper omissis quoddam novum mirandum divinæ pietatis ac potentie opus inserere, quod relatu veridicorum cognovi. In partibus Cazlau¹⁵⁸ est quædam villa Beztuina¹⁵⁹ (62) vocata. In hac mulier quædam a virginitate sua per plures annos cum marito suo vixerat, fidem ei et dilectionem prout decet observans; longo autem post tempore, ætate videlicet sua jam in senectute¹⁶⁰ vergente, morbo invasa est adeo gravi, ut nullo modo erecta procedere vel stare potuisset, sed manibus aliorum efferebatur et referebatur in grabato. Quid multa? Detenta est ab hac infirmitate per aliquot annos. Factum est autem, ut solemnia dominicæ nativitatis, atque uti moris nostræ gentis est communibus vacare conviviiis, prædicta mulier officio destituta, sola domi jacebat. Igitur vicinæ mulieres convenientes ad eam, rogaverunt ut delata ab eis, etsi sedere nequiret, saltem in conventu eorum utcumque¹⁶¹ accumberet. Ipsa vero petitioni eorum non abnuens spondit. Deportata ergo inter convivantes tamdiu jacuit, donec murmur multus et strepitus, uti inter convivas fieri solet, oriri coepit. Advocans itaque quendam sibi familiarem, petiit quatenus domum deportaretur, quod et factum est. Ipsa die festum erat beati Stephani (Dec. 26) protomartyris et dies sabbati, cumque sola domi sederet, nec aliquis alius cum ea, subito suavem sonum audivit quasi sonum campanæ, et aliquantulum indignans, « Heu, inquit, quantum, frater meus comensationibus inhiavit, quia tam intempestive officium divinum peragit! » Nam germanus suus parochianus ecclesiæ ibidem constructæ erat. Hæc dum dixisset, ecce, ostium domus in qua sedebat apertum est, sonus autem quem audierat

A quasi campana in domo ejus suspensa resonabat. Unde pavefacta cum ad ostium respiceret, vidit duos viros nobiles pontificali vultu et habitu indutos astare, quorum unus tangens eam baculo quem tenebat, « Surge, inquit, da gloriam Deo, ego sum Johannes Evangelista, cujus solemnia per orbem terrarum a fidelibus in crastinum celebranda sunt. Hic est frater meus sanctus Gotthardus. Scias te nostra prece sanatum; » et elevantes eam eduxerunt, assumptamque deduxerunt, ut divina virtus voluit, in villam quæ vocatur Zlapi, in qua quidam nobilis et potens nomine Mladota basilicam in honore beati Gotthardi episcopi et confessoris construxerat. Quæ postquam ventum est, deposuerunt eam ante templum, quæ ita firmo gradu stetit, ac si nunquam ab infirmitate tacta fuerit. Tenentes itaque ipsam per manum introduxerunt intus, et ecce, viri præclara facie candidis vestibus amicti Deo laudes canentes dicebant. Sed quantum odorem quantumve splendorem ipsa dixerit se ibidem sensisse, humana lingua effari nequit. Dum hæc geruntur, maritus suus veniens de conventu vicinorum, non inventa uxore, aliqua maligni temptatione seductam æstimavit, et convocatis vicinis omnem circa villam per paludes et frutices quærebant eam. Sed non inventes, congregati domum lamentabantur sedentes. Interea illa oratione facta acceptas inaures super altare oblatura erat, quod sanctus Johannes Evangelista prohibuit dicens: « Cras populo conveniente ad missam in loco¹⁶², tunc¹⁶³ offer has inaures super altare in ecclesia tua, et narra magnalia Dei, quæ per nos gratia Dei in te operata est, nec ulterius cum viro maneas. » Illis ita gestis iidem sancti reduxerunt eam, et ante portam domus suæ statuerunt, statimque evanuerunt. Illa vero læta domum suam ingressa invenit prorantes, narransque eis potentiam Dei, ostendit quæ et quanta Deus in illa operatus fuisset. At illi mutata vice¹⁶⁴ non tantum de reditu suo, quantum de sanatione gaudentes fieverunt. Cumque crastina dies illuxisset, et tota vicinia mysteria missarum auditura concurreret, prædicta mulier, ut sibi a sanctis jussum fuerat, inaures suas coram omnibus illic astantibus super altare posuit, atque cuncta ordine quæ in ea divinitus gesta fuerant enarravit. Qui hæc audientes, illamque sanam videntes, immensas Deo et sanctis gratias egerunt.

Venerabilis antistes Henricus¹⁶⁵ ad sepulcrum Domini ire disposuit, sed¹⁶⁶ accepta a duce Sobezlao licentia festum natalis Domini (Dec. 25) Pragæ cum fratre suo præsule Johanne celebravit. Quo peracto uterque eorum Moraviam adierunt, ibique Olomuc in sede pontificatus festum epiphaniæ (Jan. 6)

VARIE LECTIONES.

¹⁵⁶ Custodiosi 2^a. ¹⁵⁷ super 2. ¹⁵⁸ ita 2^a. ¹⁵⁹ ita 2^a. ¹⁶⁰ senectutem? ¹⁶¹ utique 2^b. ¹⁶² tuo addit. 2^b. ¹⁶³ deest 2^a. ¹⁶⁴ voce 2^b. ¹⁶⁵ qui et Zdiko add. 2^b. ¹⁶⁶ scilicet 2, 2^a.

NOTÆ.

2) Hodie Bestwin in circulo Czaaslaviensi.

egerunt. Johannes quidem repatriavit, Henricus vero iter arripuit, cum quo pariter multi de utraque regione profecti sunt, inter quos et familiaris noster et fidelissimus hujus ecclesie fautor erat Bolecay¹⁶⁷. Verum, quia Constantinopoli diu detenti sunt, nam forte imperator in longinquis partibus bella peragebat, ante sabbatum sanctum paschae (Apr. 11) Jeruzolimam venire non potuerunt. Sed postquam ventum est, praesul quidem ibidem remansit, aliud festum paschae expectaturus. Porro socii itineris adorato sepulcro Domini remearunt, multa pericula in mari propter tempestates passi sunt. Unde plures eorum per mare errantes obierunt, inter quos praedictus Bolecay¹⁶⁸ defunctus, in quadam deserta insula tumulatus est, reliqui cum magno labore evaserunt.

Eodem anno dux Sobezlaus in quadragesima (Febr. 28) levirum suum regem Ungariae convenit, cum quo, multis causis diversisque pertractatis, sanctum pascha in castro Olomue celebravit, non enim in metropolim suam Wissegrad ante pascha venire potuit. Egregia ductrix Adleyta¹⁶⁹ ardens cupiens festo beati Stephani (Sept. 2) regis et confessoris adesse, Pannoniam petiit, sed ibi diutius a fratre retenta est, donec patrem suum Almus sepelivit. Illic enim Almus a fratre suo Colmanno coecatus, in partibus Graeciae exulando vitam finivit, sicque intumulatum finis ejus per decennium mansit, donec rex Bela filius suus, ab eodem praedicto tyranno luminibus orbatus, in regnum suum illud asportavit. Sepulto autem patre¹⁷⁰ Adleyt ductrix, quia ad festum sancti martyris Wenceslai (Sept. 29) repatriare nequivit, in praefato castro Olomue ejus festum egit. Princeps Sobezlaus et dux Bolezlaus in castro Kladsko, quod est in confinio Bohemiae, in festo pentecosten (Mai. 30) convenerunt, ibique foedus pacis inierunt, quo peracto ad propria redierunt. Post festum autem filius Bolezlai Wladizlaw¹⁷¹ infantem filium ducis Sobezlai in castro Nemci de fonte susceperunt, cui Wenceslaus nomen indidit¹⁷².

Sed dum causas mortalium rerum seriatim describimus, restat ut de supernis aliquantisper subjungamus. Et quia praecedenti anno de duabus stellis diximus, nunc etiam de tribus dicemus. Nam tertia stella claritate similis duabus praedictis 3 Idus Septembris apparuit, quae ante crepusculum diei orta est eo loco, quo sol in Leonis signo graditur. Secunda quae Lucifer dicebatur 5 Kal. Januarii orta

est similiter ante crepusculum diei; tertia, quae priori anno visa fuerat, cum istis non apparuit. Imperator Lotharius principi nostro Sobezlao compaternitate junctus, mortis jure de medio sublatus, in castello Rodburk (63) migravit ad superos¹⁷³, sepultusque in castello quodam nomine Brunsvik.

Anno dominicae incarnationis 1138, 4 Kal. Martii quoddam signum ad modum serpentis post occasum solis per totam Bohemiam volare ad occidentalem plagam visum est, ipsumque subito evanescens, signa quasi rubea post se reliquit. Infra festum paschae 5 Idus Maii in aquilonali plaga rubea signa in caelo in modum columnarum apparuerunt, quae in duas partes divisa, quasi certantia modo concurrere modo refugere videbantur.

B Electo itaque rege Conrado omnes principes et quique primates ac familiares regni sui statuerunt, quatenus in sancta sollemnitate penthecostes, quod erat 11 Kal. Junii¹⁷⁴, curiam et concilium Bamberg in civitate facerent, et ut omnes ad regnum suum spectantes ibidem in praedicta tempore conveniant (64), et ut electio sua pariter corroboretur ab omnibus, et insignia regalia coram cunctis principibus a Ratisponense duce (65) reciperentur. Cumque, ut statutum erat, cuncti simul convenirent, Ratisponensis dux inesse conventui nec ipse voluit nec regalia insignia reddidit. Habito igitur concilio multisque negotiis pertractatis, cum unusquisque ad propria repedaret, regem adhuc in eodem loco morantem, noster dux Sobezlaus infra jam dictum festum adiit eum, receptusque a rege magno cum honore per aliquot dies ibidem stetit. Gratia quoque regis sibi favente id obtinuit, ut filius suus Wladizlaus in regimen ducatus ei succederet. Cui licet puero vexillum praesente patre a rege traditum est, ad quod confirmandum omnes Bohemi proceres super reliquias sanctorum coram rege sacramenta fecerunt. Illis ita peractis, dux Sobezlaus gaudio pro velle repletus, cum suis repatriavit. Cum autem sollemnitas apostolorum Petri et Pauli (Jun. 29) celebranda fidelibus adventasset, dux Sobezlaus primi et secundi ordinis militibus suis edicit, ut quanticus Saczka ad se conveniant; quod cum factum fuisset, dux ipse partim rogat partimque imperat, quatenus fidem, quam filio suo post mortem ejus

D servare velint, se praesente sub sacramento confirmarent; quod et factum est.

Eodem anno imminente festo beati patroni nostri Wenceslai (Sept. 29), dux Sobezlaus filiam suam

VARIAE LECTIONES.

¹⁶⁷ ita videtur legendum; Boleslai 1, Boleslaus 2b. ¹⁶⁸ Boleslaus 2b. ¹⁶⁹ Adelheit 2b. ¹⁷⁰ fratre in 2 primum scriptum erat, sed ab eadem antiqua manu correctum patre. ¹⁷¹ Wladislai 2a, 2b ¹⁷² in castro — indidit desunt in 2, legit autem 2b. ¹⁷³ superis 2, 2a. ¹⁷⁴ Julii 2b.

NOTAE.

(63) Apud Breitenwang villam obiit; cfr. Masceov. comment. de Lothario, p. 340. Alia nomina ab aliis proferuntur. Cfr. Jaffé, p. 225.

(64) Qui fuerint principes, inter quos etiam Sobezlaus legitur, qui Conradi partibus faventes con-

venerint, vide in praeepto quod Conradus ibidem scribi jussit, apud Herrgott geneal. gent. Habsb. II, 158.

(65) I. e. Henricus Superbus dux Bavariae et Saxoniae; gener Lotharii.

nomine Mariam filio (66) Leopoldi (67) orientalis A marchionis legitimo conjugio conjunxit, quam quingentis marcis argenti donavit. Factæ sunt autem hæ nuptiæ in Moravia in Olomucensi parte. Pridie Idus Octobris primo crepusculo noctis rubea signa ad aquilonem apparuerunt. Secunda nocte Idus videlicet eadem hora similiter factum est. Tertia nocte 17 Kal. Novembris circa auroram eodem modo apparuerunt. Dux Bolezlaus obiit (68).

Anno dominicæ incarnationis 1139, dux Sobezlaus ab uxore Wigherti aliquot castra 700 marcis argenti redemit. Addidit ei præterea tertium denarium in castro Donin. Confirmatis ¹⁷⁵ igitur militibus qui castra custodierunt ¹⁷⁶, redeunte duce Sobezlao cum exercitu suo quodam die, cum esset in introitu terræ suæ in media sylva, vehementissimus flavit ventus, qui non solum ædificia seu quælibet obstacula, sed ¹⁷⁷ etiam grandes sylvarum arbores radicibus eruebat. Interea in ¹⁷⁸ magno periculo Bohemi constituti, adeo territi fuerunt, ut unus de castellanis appropinquans duci diceret: « Ecce, domine dux, coram Deo et sanctis ejus, vestra quoque gratia teste, promitto, si omnipotentia Dei ab hoc periculo vita comite eripere dignabitur, quantocius monasticæ professionis habitum me subiturum noveritis. » Sed Deo protegente non nisi septem homines de toto exercitu casu arborum interierunt, cæteris cum incolumitate remeantibus. Septimo (69) Nonas Martii rubea signa insueto loco a principio noctis usque ad finem visa sunt. Hoc anno solemnia sanctorum martyrum Adalberti atque Georgii 9 Kal. Maii a fidelibus celebrata sunt (70). Ipsa dies resurrectionis dominicæ sollemnitate clarebat.

Eodem tempore dux Sobezlaus levirum suum, Belam regem Pannoniæ, convenit, nam idem rex Bela filiam suam (71) filio (72) regis Theutonicorum Conradi tradebat. Hæ nuptiæ in festo penthecosten (Jun. 11) celebratæ sunt.

Quarto decimo Kal. Augusti obscuritas aeris facta est, fumus enim inusitati foetoris quasi nebula exhalabat, sed neque die neque nocte fumigare cessabat, ea obscuritate sic per septimanam durante. 9 Kal. ejusdem mensis nigredo densior solito circa meridiem aerem obfuscavit putridissimo foetore, et velut ab inferis exeunte odoratus hominum persufflante. Fuerunt etiam nonnulli qui dicebant se quasi fissuram in sole vidisse.

Repugnantibus regi Conrado Saxonibus, suæque electioni assensum et favorem præbere recusantibus, proposuit bellis temptatos regno suo subjicere (73). Cumque per plures familiares supplementa exercitus colligeret, inter reliquos ducem nostrum Sobezlaum expetivit, ut cum suis prædicto bello interesset; plurimum enim spei de victoria in fortitudine pugnantium ejus reponebat. Congregatis (74) igitur rex et dux Sobezlaus diversis aditibus Saxoniam cum intrarent, illi vim adventantium non ferentes ad castra confugerunt, nec prius vultui regis apparere præsumperunt, quam mediante duce Sobezlao se ditioni regis subdentes, per omnia pacem ejus adepti sunt. Sic salvo regis honore victoria sine armis peracta, inde redeuntes quendam locum vastaverunt et magnam prædam reduxerunt.

Ea tempestate Johannes Pragensis episcopus longa maceratus ægitudine, 6 Idus Augusti migravit ad superos ¹⁷⁹. Hic mense Martio languore tactus usque ad 6 Idus Augusti, ut diximus, infirmitate detentus est. Sepultus est autem in capella sancti Gothardi episcopi et confessoris, quam ipse perforato pariete ecclesiæ sancti Wenczelai ad aquilonem construi jusserat. Cui Silvester, abbas Sazaviensis, infructu omine successit. Hujus electio 3 Kal. Octobris facta est, sed quia consecratus non est prius quem dux vitam finiret, ejus voluntate fuerat electus, electio sua breviter duravit, ut in sequentibus clarebit. Post hæc Sobezlaus dux curtem suam adiit quæ Chuoyno ¹⁸⁰ (75) dicitur, ibique manens castrum renovare coepit quod Hostin Hradec ¹⁸¹ (76) dicitur. Cogitabat enim si Deus voluisset inter se et duces Poloniæ dissensionem facere, et fortasse ex aliqua parte ut ¹⁸² suo dominio eos subjugare posset, et ob hoc castra quæ sunt ex parte illorum firmabat. Sed aliter convenire providentia divina disposuerat, nam prius quam prædictum castrum ad perfectionem duxisset, proxima dominica ante natalem ¹⁸³ Domini (Dec. 17) infirmitate tactus letifera, lecto prosternitur.

Anno dominicæ incarnationis 1140, dum gravius graviusque infirmitas invalesceret, sublatus de Chuoynow ¹⁸⁴ portatus est in castrum jam supra dictum. Interea quanti rumores, quanta consilia Bohemiæ proceres actitarent, silentio præterire sanioris consilii æstimavi, ne forte singula ut fuerunt prosc-

VARIAE LECTIONES.

¹⁷⁵ confirmans 2, 2^a. ¹⁷⁶ custodierunt 2, 2^a. ¹⁷⁷ et 2. ¹⁷⁸ deest 2. ¹⁷⁹ a superis 2, 2^a. ¹⁸⁰ Chwoyno 2. ¹⁸¹ Goscin 2^a. Hosczin Hradek 2^b. ¹⁸² et 2, 2^a. ¹⁸³ natale 2. ¹⁸⁴ Chwoyna 2^b.

NOTÆ.

(66) Obiit 28 Oct. 1139. Cfr. Rœpell, I, 297.

(67) Leopoldo.

(68) Quarti.

(69) Legendum fortasse sexto.

(70) Quæ incidunt in diem 23 Aprilis.

(71) Sophiam.

(72) Heinricho qui ante patrem obiit.

(73) Quæ expeditio in concilio principum Argen-

torati die 28 Mai. habito constituta est. Cfr. Jassé, Conrad III, p. 23. Ipsa expeditio coepta est die 25 Jul. teste chronico S. Pantaleonis.

(74) Neque minus mediante Alberone archiepiscopo Trevirensi.

(75) Ex conjectura Palackii I. 413. Königinhof.

(76) Arnau.

quando odium fortasse alicujus incurram. Confluxerant enim cuncti primates Bohemi in urbem ¹⁸⁵ Wissegrad, et die noctuque consilia tractantes, illi illum et illi illum eligere et inthronizare contendebant. Omnis tamen ille conventus solum Nacerat ¹⁸⁶ intendebant, ut cuicumque ipse faveret, huic omnes pariter unanimiter subjacerent. Dum hæc agerentur, hii qui circa ducem Sobezlaum erant, pariter cum domina conjuge ejus nullum signum recuperandæ sanitatis in eo notantes, oleo perunxerunt eum. Deinde magis magisque debilitate corporis invalescente, percepto viatico 16 Kal. Martii migravit a seculo. Proh dolor! quanta anxietate, quanta commotione Bohemia fuerit tunc agitata, ad enarrandam difficile manet. Merito quidemangebatur amisso tanto defensore et patre, quippe tanto patriæ amore constrictus erat, ut omnium gerens curam paratissimus erat mori pro libertate subditorum et honore. Unde et lasciviam carnis omnibus modis ¹⁸⁷ devitabat, quæ plurimos virorum enervare ¹⁸⁸ solet. Sobezlaus acer dux ¹⁸⁹ præ omnibus in persona egregius, in loquela amabilis, in militia strenuus, in consilio providus, in eleemosyna largus — noverat enim referentibus sibi collateralibus suis capellanis beatum Gregorium dixisse: « Ad tribuendum ergo cur pigri estis, quando hoc quod jacenti in terra porrigitis, sedenti in cælo datis? » — pauperum quoque curam sollicite et diligenter gerebat, quippe non surdus evangelici præcepti auditor erat: « Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis (Matth. xxv, 40). » Nam licet magna sollicitudine

non solum sui principatus esset occupatus, verum etiam curam Moraviæ et Sibiæ ¹⁹⁰ impenderet, regi quoque Pannoniorum, sicut supra satis ostendi, in plurimis consilium suum præstaret, sæpius tamen in semetipso retractabat, ne hujusmodi occupationibus anima irretita improvide ¹⁹¹ periret: Quapropter, ve!ut instructus verbis sapientis ejusdam dicentis: *Munera quæ donat moriens, hæc munera non sunt,* cum conlectali ¹⁹² sua domina Adleyta salutiferum aggreditur consilium, quatenus ante diem exitus sui summum judicem et inspectorem conscientiarum placare festinaret, præcipue reputantes post mortem suam nullum adeo fidelem, adeo familiarem sibi futurum, qui sic bona eorum pauperibus et Deo servientibus erogaret, ut ipsi viventes fecerunt. Quid ¹⁹³ plura? advocant Vincentium capellanum, quo alter fidelior sibi non erat, cui sanctæ cogitationis omne consilium ordine manifestant, et simul eundem jubent atque rogant, quatenus ex parte ipso-

rum sanctæ Wissegradensis et Pragensis ecclesiæ canonicos, nec non commilitones sancti Benedicti, moniales quoque rogaret cum omni clero intra urbem commorante, ut, sicut mos est, pro defunctis officia peragerent, scilicet prima et secunda et tertia et septima ¹⁹⁴ die, et cætera usque ad anniversarium sic commemorationes facerent pro ipsis; alii missas pro salute vivorum, alii pro peccatis, alii pro fidelibus defunctis. Placuit itaque primum diem in festo omnium sanctorum (Nov. 1) statui. Ad comprobandum ergo quam affectuose quamque devote hanc eleemosynam laudabilis dux Sobezlaus faceret, veniente anniversario, ipsemet in clastro Wissegradensi cum canonicis ejusdem monasterii et cum omni clero devoto ¹⁹⁵ e suburbio collecto refectio-

B nem habuit, ibique in divite apparatu divitem ¹⁹⁶ voluntatem ostendit. Idem egregius dux Sobezlaus inter cætera gestorum suorum magnalia Lotario imperatori et regi Conrado Saxones et Bavaros nec non cæteros Romano imperio aliquando contrarios subjugavit. Hii et pluribus hujusmodi ¹⁹⁷ honoribus circumfultus, 16 Kal. Martii dux prædictus est morte præventus. Retributor ergo omnium honorum Deus, pro cuius amore hoc bonum opus prædictus dux operatus est, secundum largam hilaris datoris voluntatem nunc animam ejus confovere dignetur. Amen ¹⁹⁸. Cui Wladizlaus (77) successit. Silvester abbas amisit episcopatum. Wladizlaus cum suis convenit regem Conradum levirum suum (78) in urbem Bamberg (79), et ibi accepto vexillo a rege ¹⁹⁹ rediit ad sua.

Eodem anno Otto processit ad ordinationem episcopatus, quo accepto 5 Kal. Junii in metropolitana urbe Magontia ab archiepiscopo Alberto, cum magno honore et lætitia rediit ad sua.

Eodem anno ductrix Adleyta moribus honesta et præclara, non post multos hujus vitæ curriculos tacta cordis sui doloribus, siquidem vivens post obitum mariti sui septem mensibus, 17 Kal. Octobris migravit de hoc seculo.

Flumen Sazava 15 Kal. Decembris, quod vadit juxta cœnobium ejusdem nominis Sazawa, descriptionem ¹⁹⁹ passum est, plus quam 20 stadiorum longitudine a summo usque deorsum; molendinum ejusdem cœnobii, quod ab antiquo nunquam defecerat aquis, tunc stetit in sicco. Abbas et fratres illius cœnobii et servientes venerunt ad littus, et miraculum considerantes, ad majorem notitiam ejusdem miraculi, contra morem solitum magnos pisces et caneros in sicco fundo collegerunt. A

VARIAE LECTIONES.

¹⁸⁵ urbe 2, 2a. ¹⁸⁶ ita 4. Nacerath 2, 2a, 2b. ¹⁸⁷ omnimodis 2, 2a. ¹⁸⁸ ita 2b. enarrare 2. ¹⁸⁹ vir et dux sacer 2b. ¹⁹⁰ Scribiæ 2, 2a. ¹⁹¹ improvida 2. ¹⁹² conthorali 2b. ¹⁹³ advocat 2b. ¹⁹⁴ sexta 2b. ¹⁹⁵ deest 2, 2a. ¹⁹⁶ diviti 2. ¹⁹⁷ hujus mundi 2, 2a. ¹⁹⁸ digneris Domine 2b. ¹⁹⁹ disruptionem 2b.

NOTÆ.

(77) Secundus.

(78) Wladizlai uxor erat Gertrudis, filia Leopoldi IV marchionis Austriæ, ex matre Agnete soror

Conradi III. regis.

(79) Mense Aprili, ut videtur. Cfr., Jaffé, Conrad III, p. 47.

prima autem hora usque ad sextam hac in muta- A
tione ²⁰⁰ prædictum flumen divina dispositione con-
tinebatur.

Anno dominicæ incarnationis (Dec. 25) 1141
Wladizlaus dux habuit festum natalis Domini in
villa quæ vocatur Siwohost ²⁰¹, ubi puer Wla-
dizlaus (80) ipso festo die, dum nox occupaverat
totum mundum, inivit fugam ad avunculum suum
nomine Bela, qui tunc regnabat in Ungaria.
Hyems tunc varia fuit. Bela rex Ungarorum obiit,
et nostrates profugi submissis capitibus doluerunt.

Hoc anno in quadragesima per totam regionem
Bohemiæ multi suspensi sunt in patibulo, præcipui
autem in monte Sibenica (81), ex quibus plures eva-
serunt et fugam inierunt. 17 Kal. Maii inundatio
fluminis Wlatava, quæ fluit inter urbes Wissegrad B
et Pragam, nimia facta fuit, et vicinis rebus multum
nocuit. 9 Kal. Maii novus Lucifer ortus est, sed
dissimilis varietatibus priori Lucifero quem ante
memoravi: ille 17 Kal. Augusti ortus est, iste 9.
Kal. Maii visus est, et sic varios cursus peragit.

Hic præsul Zdico Olomucensis ecclesiæ accipiens
crucem de sancto altari sancti Petri, lacrymans præ
gaudio et cantans hanc antiphonam: « Qui vult
venire post me, abneget semet ipsum et tollat cru-
cem suam (Marc. 11, 51), » etc., ascendit equum cum
suis contra paganos qui vocantur Pruzi, ut fidem
sanctæ Trinitatis eis insinuaret et baptizaret eos (82);
quod tamen ²⁰² melius est silere de ejus itinere ²⁰³ in
vanum laboravit, et de ejus reditu gaudere.

Anno dominicæ incarnationis 1142, regnante Con- C
rado necdum imperatore Romano, inthronizato au-
tem principe Bohemorum Wladizlao, qui patruo suo
successerat illustri viro Sobezlao, oritur inter Bohe-
mos vesana seditio, quæ eos perfidie stimulo turba-
tos in duas turmas divisit, et melior nobiliorque pars
ad Conradum ducem Moraviæ perrexit (83), inferior
vero et junior cum Wladizlao remansit. Hiis ita
gestis subito pax abicitur, bellumque festinum indi-
citur; in condicto loco conveniunt, de Wladizlai
depulsione et Conradi electione armati consulunt,
et nullam concordie pacisque firmitatem statuunt.
In crastino autem Moravienses cum profugis Bohemis
in Wladizlaum et fratrem ²⁰⁴ Theobaldum et Henri-
cum (84) ex improvise insurgunt, in fugamque cum
omni exercitu compellunt. Quibus resistentibus
quantum valuerunt, majores belli ductores Nacerat,
Smil, Ben ²⁰⁵ et alii quam plures ex utraque parte

ceciderunt (85). Tunc Bohemi videntes Moravos
invalescere seque auxilio Dei carere, omnes in eva-
sione fugerunt; Pragam vero metropolim civitatem
ingressi cum Theobaldo, munitiones firmaverunt,
Wladizlaum prope ad regem Theutonicorum pro
auxilio adipiscendo direxerunt. Igitur Conradus du-
catus concupiscentia accensus, fugitivos prosequens,
Pragam obsidet, armatos circumquaque adhibet,
machinas, balistas, sagittarios instruit, ad ultimum
in monasteria, in claustra, in ædificia ignes mittit.
Prohi dolor! nefas invisum, inaudita angustia, tristitia
insolita, curæ, timor et tremor cives suburbanos
affinesque eorum invaserunt, et moniales dilectæ Deo
et hominibus de cœnobio sancti Georgii martyris
sanctæque Ludmilæ martyris, omnia sacraria et
habitaacula sua combusta videntes, territæ cum ge-
mitu gravique suspirio semivivæ, vix valentes oculos
et manus ad cœlum levare clamaverunt: « Domine,
miserere nostri et respice nos. » Et subito invento
exitu de civitate fugientes, in locum unum sub Pe-
trzin monte secesserunt, ac in ecclesiâ sancti Johan-
nis Baptistæ, quoad restaurationem proprii loci
viderent, quasi exules, tristes et flebiles manserunt.

Evolutis igitur paucis diebus pro dolore et affli-
ctione non computatis, regis Theutonicorum Conradi
conductorumque ejus Wladizlai ducis et episcopi
Zdiconis, venerabilis et sanctæ memoriæ viri, adven-
tus cum forti manu intonuit. Quo audito Conradus
tetrarcha cum suis sequacibus in terram suam la-
tenter effugit, et amplius comparuit. Veniens ergo
rex Conradus ducem restituit firma pacè (86), sum-
ta promissa pecunia in propria profectus est. Tunc
omnes qui in tristitia fuerant, quasi de gravi somno
excitati, lætati sunt, cœperunt quæ violatâ erant
reædificare, quæ vero omnino consumpta, renovare.
Itaque dominæ moniales, sanctæ et fidei catholice
filie, in loco prædicto conversantes, die noctuque
flebili voce secundum desiderium justî Simeonis
dicebant: « Quando hinc exibimus? quando in clau-
stro manebimus? quando cum pleno gaudio Deum
orabimus? » Mox exauditæ a Domino audierunt
relatione custodum murorum piscatorumque et pau-
perum in noctibus laborantium, vidisse flammam de
earum ²⁰⁶ ecclesia exiisse et usque in cœlum se pro-
tendisse. Hac auditione per Spiritum sanctum com-
monitæ claustrum visitant, ecclesiam lustrant, altaria
inspectant, et maxime reliquias sanctæ Ludmilæ
patronæ suæ cum lacrymis quæritant; accersito

VARIÆ LECTIONES.

²⁰⁰ immutatione 2, 2b. ²⁰¹ Czijhossit' 2b. in margine. ²⁰² qui tum. 2. ²⁰³ quam 2. ²⁰⁴ Omnia quæ se-
quantur, in 2b. desiderantur. ²⁰⁵ Beneda 2. Ben. 2a. ²⁰⁶ eorum 2. 2b.

NOTÆ.

(80) filius Sobezlai I. defuncti ducis.

(81) Hodie mons Zizka.

(82) Vide de hac re litteras ab Innocentio II papa
ad Henricum episcopum datas anno 1141; Boczek
I, 242.

(83) Cui favebant reliqui Moraviæ ducis, Otto
Olomucensis, Wratizlaus Brunnensis et alii. Cfr.
Vincentius Pragensis ad h. a.

(84) Æque fratrem Wladizlai II.

(85) Quod factum est in pugna ad montem Wiso-
kau, in circulo Czaslaviensi inter Suchdol et Male-
schau, die 25 April. Vid. Vincentium Pragensem I.
I. et Palackium I, 419.

(86) Pragam intravit die festo Pentecostes, i. e. 7
Jun., teste Vincentio.

Wernhero lapicida et cæmentario, ut inter saxa et A
 titiones requirat, sollicitant. Ecce volente Deo Wer-
 nherus sarcophagum incorruptum nec igne tactum
 reperit, ad dominas lætus rediit, et præ gaudio
 remunerationem postulans, lætitiâ nuntiavit. O
 sancte Deus! o mirabilis in sanctis suis! o benedicite
 in operibus tuis! quanta exultatione famulas ²⁰⁷ tuas
 dignatus es replere; quali visitationis solatio per-
 fundere, quam magno gaudio præsentationis lætifi-
 care! In terram Deo gratificantes corruunt, lacrymis
 loca perfundunt, et oblitæ tristitiæ ad levandam
 thecam currunt, sed quasi stupefactæ præsumptio-
 nem reprimunt, et vocato sacerdote Pudone, cujus
 consilio et auxilio foras temptant efferre; et exeuntes
 ad portam civitatis inveniunt obstructam, seratam
 et quasi exitui oppositam, quam multo conanime
 quassatam nimisque laboribus temptatam nullo
 modo aperiunt. Et hoc miraculo compunctæ in lo-
 cum unde exierant regressæ sunt, missoque nuncio
 ad episcopum Ottonem supplicant ut veniat, quid agen-
 dum sit, decernat. Qui respondit, se non audere facere,

nisi prius mittat Romam. Iterum autem præsulem
²⁰⁸ Moraviæ Zdiconem implorant, ut desiderium ipsa-
 rum impleat ²⁰⁹. Qui se facturum promittit, si anti-
 stitis earum licentiam inveniat. Non cessantes ergo
 claustricolæ a proposito, domini decani Pragensis
 Henrici Petrique archidiaconi cæterorumque de
 conventu consilio sarcophagum relevant, aperiunt, et
 prævisum juxta altare lætanter recondunt. Nec hoc
 quoque prætereundum est, quod mirabile et in se-
 culis prædicandum furtum Wernheri declaratur, qui
 ablata latenter parte corporis beatæ Ludmike,
 athletæ Christi, repatriat; ad construendum templum
 Deo duos conducit, qui cepto opere mortui sunt, in
 sequenti enim alii duo, in tertio ipsemet defunctus
 est. Illis visis filius ejus jussu viciorum propinquo-
 rumque Bohemiam intrat, Gervasio cancellario,
 consanguineo suo, gesta replicat, per quem ammo-
 nitus ablata ecclesiæ reddidit, in nomine domini no-
 tri Jesu Christi, cui est honor et gloria in secula
 seculorum. Amen.

MONACHI SAZAVENSIS CONTINUATIO COSMÆ.

De chronica sancti Iheronimi et compositione annorum.

Beatus Ieronimus in chronica, quam propriis ma-
 nibus contexuit, ita commemorat: Ab Adam usque
 ad diluvium anni 2242. A diluvio usque ad Abraham
 anni 942. Ab Abraham usque ad nativitatem Domini
 anni 2015. In quorum summa inveniuntur quinque
 milia et insuper centum nonaginta novem. Anni ab
 incarnatione Domini:

952. [Ann. Quedl.] Eodem anno Hinricus rex
 Abotritos subegit.

958. Signum crucis in vestimentis hominum ap-
 paruit, illis autem qui derisui illud habebant, mor-
 tem inferens, illis autem qui pie et religiose illud
 venerabantur, nil mali intulit.

960. Isto anno venerunt legati Rusciæ gentis ad
 regem Ottonem, et deprecati sunt eum, ut aliquem
 suorum episcoporum transmitteret, qui eis osten-
 deret viam veritatis, et professi sunt se velle rece-
 dere a paganico ritu et accipere nomen et religionem
 christianitatis. Et ille consensit petitioni eorum, et
 transmisit Adelbertum episcopum in fide catholicum.
 Illi per omnia mentiti sunt, sicut postea eventus rei
 probavit, quia ille prædictus episcopus non evasit
 letale periculum ab insidiis illorum.

962. [Ann. Quedl.?] Tuto episcopus Ratisponensis
 ecclesiæ obiit.

963. Magnum synodale concilium factum est
 Romæ in ecclesia sancti Petri apostoli, ibique præ-
 sidebat Otto imperator augustus cum magna multi-

tudine episcoporum, abbatum, monachorum, præ-
 positum, clericorum, illicque dejectus est Bene-
 dictus papa ab apostolica sede, et Adaldago episcopo
 commissus, in Saxoniamque est deductus, illicque
 vitam finivit. Et ipso in anno mortalitas invasit exer-
 citum Ottonis imperatoris.

972. Sanctus Oudalricus episcopus Augustensis
 ecclesiæ migravit ab hoc sæculo 4. Non. Julii cujus
 corpus sepelivit sanctus Wolfrangus episcopus Ra-
 tisonensis.

973. Otto imperator primus Theutonicorum piæ,
 hen! pro dolor! Non. Maii obiit, cui Otto filius ejus
 successit.

975. Hyems durissima et importune longa. Et
 Idus Mai nix magna noviter lapsa terram operie-
 bat.

Eodem anno Rudbertus archiepiscopus obiit, cui
 Willigisus successit.

985. [Ann. Quedl.] Saxones Slavoniam inva-
 derunt, quibus ad supplementum Misacho dux cum
 magno exercitu venit, qui totam terram Slavonicam
 incendiis et cædibus devastavit.

986. Otto rex adhuc puerulus cum magno exer-
 citu Saxonum venit in Slaviam, et multis incendiis
 et cædibus devastavit.

987. Eodem anno Saxones iterum Slaviam in-
 vaserunt, et ad ultimum ipsi Selavi regis ditioni
 subduntur, et castella juxta Albim flumen denuo
 restaurata sunt. Et ventus ingens ædificia multa
 stravit.

VARIE LECTIONES.

²⁰⁷ Familias 2. 2b. ²⁰⁸ respondit — præsulem in uno ²⁰⁹ 2^a. leguntur. ²⁰⁹ impleant 2.

988. Isto anno estatis fervor immanis pene cunctos fructus consumpsit, et mox grandis mortalitas hominum subsequuta est.

989. [COSMÆ.] Eodem anno comete apparuerunt, quos pestilentia subsequuta grandis hominum et iumentorum, maxime boum.

990. Eclipsis solis facta est 12 Kal. Novembris, quinta hora diei. Eodem anno sanctus Adelbertus, episcopus Pragensis ecclesie sancte, Romae ad sanctum Alexium confessorum et ad sanctum Bonifacium, in scio abbate quis esset, factus est monachus. Item eodem anno Nemei perdita est (87).

995. Atque in ecclesia sancti Bonifacii martyris sepulti sunt 6. Idus Octobris (88).

[Ann. Quedl.] Anno dominice incarnationis 996 sanctus Adalbertus, episcopus Boemorum secundus de Praga civitate, a Pruzis glorioso martyrio 9 Kal. Maii coronatur, cui Theadagus successit.

998. Eodem anno, mense Julio terrae motus factus est horribilis per totam Saxoniam, duoque lapides igniti ex tonitru ceciderunt, unus in ipsa civitate Magdeburgensi, alter ultra Albiam fluvium.

999. Eodem anno obiit Bruno papa, qui Romano more Gregorius vocabatur.

1000. Cæsar vero Otto antequam patriam visiteret, humili devotione in Polonia sanctum Adalbertum episcopum et martyrem nuper Christo laureatum adiit, ejus interventum obnixius petiit, ibique summo conamine a duce Slavonico Boleslavone susceptus, xeniis omnigeni census obsequialiter honoratur. Dehinc in patriam imperator Otto revertitur, ac Quidilburgensi loco dominicam resurrectionis diem debitæ venerationis obsequiis festive peregit.

1001. Dux Mescio Poloniensis obtinuit civitatem Pragam.

De exordio Zazovensis monasterii.

Hoc in loco congruum videtur non debere prætermitti, qualiter cenobium Zazavense divine dispositionis gratia exordium sumpserit, sub quibus principibus et qualiter ex tenui origine auctore Deo in tantam, ut hodie cernitur, amplitudinem excreverit, ut et in hoc, sicut in ceteris pietatis sue operibus, divine bonitatis magnificentia ab omnibus fidelibus laudetur. Tempore siquidem præfati ducis Oudalrici, in divino cultu viri magnifici, fuit heremita Procopius nomine, natione Boemicus de villa Chotum (89), Slavonicis litteris a sanctissimo Quirillo episcopo quondam inventis et statutis canonice admodum

imbutus; in seculo presbyter eximius, honestæ vitæ et casta mysteria celebrans, postmodum infula monasticæ parvatus (90) professionis, solus cum solo Deo in fidei pignore inconvulsus deguit. Hic quippe pro amore Jesu Christi toto spiritus sui ardore fervens, vanitatem nequam hujus mundi contempsit, et domum uxoremque, agros, cognatos atque amicos, immo semetipsum sibi abnegans, versuciali seculo et pompis suis miserabilibus valedixit, a cujus tumultuoso turbine fugiens, secreta solitudinis petiit, atque superciolo cujusdam desertæ speluncæ (91), quam mille demonia, ut fertur, inhabitabant, celestibus armis loricated, consedit, ibique quibus se posset tueri obstaculis (92) virtutum constructis contra canes viciorum et impetum spiritualium nequiliarum ac suggestionum sagittas, ad petram quæ Christus est orationibus, vigiliis, jejuniis allidens, viriliter pugnare cepit. Dum igitur in dilecta sibi solitudine a naufragio secularis tumultus liber ac ab omnibus occultus, per multum tempus Deo indefessus agonizaret, pia divinitatis dispositio civitatem in monte positam latere et lucernam sub modio abscondi minime voluit, sed ad laudem et gloriam nominis sui in propatulo exemplo multorum fidelium lucere. Celesti namque gratia dictante, dum idem dux consueto more illum locum, quem ad venandam speciatim elegerat, quodam tempore venandi gratia adisset, interim dum venationi daret operam, unum ex multitudine cervum ad secretiora nemoris profugientem insecutus usque in verticem prædictæ speluncæ, reperit exili tugurio Procopium virum monachali sub habitu heremiticam excolere vitam. Primo igitur rei novitatem principalis celsitudinis modificato tenore, mentis alacritate, dulci verborum affabilitate singula ex ordine percunctatur, quis et quibus ab oris venerit, vel qua de causa vir talis tamque rurus eas solitudines incolere voluerit. Cujus ad interrogata Procopius breviter ac humiliter respondens, omnem sicut res erat veritatem seriatim exposuit, et ad ultimum subjunxit, se pro amore Dei et spe supernæ retributionis mundo funditus renunciasse, et in eodem deserto, si Deo placeret, finctenus velle persistere.

Princeps igitur prudens in Domino ammirans viri tam arduum propositum, et attendens vultum sanctæ religionis gratia præditum, utrasque manus cæcis tetendit, Deum lacrimis perfusus benedixit, deinde orationibus ejus sese attentius commendat, et in spiritualem patrem sibi adoptat, et larga manu

VARIÆ LECTIONES.

²¹⁰ Quidiligensi 4^a.

NOTÆ.

(87) Nimtsch in Silesia. Cfr. Annales Pragenses et Wilmans Otto III, Exc. VIII, p. 219.

(88) Scil. quinque fratres sancti Adalberti; est glossa ad Cosm. I, 29.

(89) In circulo Kaurzimensi. Vitam sancti Procopii versibus Bohemicis descriptam, quam ex fontibus pervetustis fluxisse conjiciebat Dobner ad

Hajec. IV, 246 ex Chronico Sazavensi esse derivatam docuit Palacky Würdigung, p. 51.

(90) I. e. munitus.

(91) Haud procul a Kaurzim ad fluvium Sazavam, qui in Moldavam exundat.

(92) I. e. propugnaculis.

subsidium exhibens, ad militum stationem regredi-
tur gaudens. Exinde igitur coelesti dictante gratia
crescebat adeo longe lateque per cuncta compita
fama virtutum illius, multiplici sermone discurrens,
ut ad ejus opinionem catervatim provincie ejusdem
homines xenia offerrent ipsiusque orationibus sese
devote manciparent; qui caritatis flagrantia plenus,
hospitalitate pie præditus, prudentia sancta decen-
ter ornatus, castimonia purus, humilitatis miseri-
cordia providus, temperantia clarus, habundantia
zeli fidei plenus, qui sermone prædicationis sanctæ
pectora audientium, ut imber temporaneus oportuno
tempore infusus irrigabat, ac doctrinæ suæ vomere
mentes utilissime reformabat. Pauperes denique tanta
pietatis largicione sibi divinitus ingenita suscipiebat,
tamque prona et leta famulatus sollicitudine mini-
strabat, ac si manifestissime Christus adesset, ut
omnis territorii ejus industria mendici atque pi-
fandi (93) pascerentur. Properabat equidem ad eum
multitudo fidelium, habentes in desiderio animi sui
seculi lucris renunciare, secum finetenus comman-
nere, quos benigne amplectans fovebat, sicut gallina
pulos suos sub alis. Brevi itaque temporis dilapso
interstitio, felix pater Procopius, cōadunatis quibus
potuit sumptibus, jecit fundamentum in nomine Do-
mini, et basilicam in honore sanctissimæ Dei ge-
nitricis Mariæ et sancti Joannis baptistæ construxit,
et aggregavit quosdam fratres vita et moribus reli-
giosos, quibus spiritualiter concordantibus unanimi
caritate monastica fieri moderamina et mysteria
divina juxta exemplar almifici patris Benedicti con-
sistit, ipse vero minimus in minimis effectus. Cujus
quantum prudens et efficax diligentia mentis indu-
striaque ac sollicitudo, et quam pia caritatis affluen-
tia erga fratres extiterit, nullius facundia digne suf-
ficit enarrare. Dux igitur prædictus et primatus cu-
rialis (94) patrem vocitare usui suo commendaverunt,
quem etiam paterna veneratione diligere decenter
affectabant. Unde idem dux magnanimitè cum sa-
traparum suorum ingeniositate perspicaci pruden-
tique consilio discretionis inito ²¹¹, eum ad abbatie
investituram debere promoveri decrevit, quædam
cenobiali usui necessaria decenter coaptans, quædam
pollicens, quæ tandem decenter complevit. Ille vero
sese ceteris præferre pertimescens, summo manstie-
tudinis humilitatisque emolumento omnino recusa-
bat, semet asserens imperitum hominem et indignum
operam obedientiæ minime subjectis impendere va-
lere, Deum, qui omnium occultorum solus cognitor
est, intimæ suæ inspectionis testem præponens.

Interim piæ memoriæ duce Oudalrico ex hac luce
subtracto, Bracizlaus, filius ejus, regni principatum
optinuit, vir per omnia divinæ religionis cultam di-

ligens; opus, quod pater suus imperfectum relique-
rat, omni sagacitatis diligentia ad perfectum con-
summare decrevit. Audiens namque beati viri san-
ctam opinionem, immenso tripudio ultra quam credi
posset, cum optimatibus suis gavisus est, cujus sese
gratulabundus commendans orationibus, seorsim
assumpsit, et de suscipienda abbatie infula commo-
nuvit; deinde iterata vice in præsentia omnis curialis
dignitatis verbis persuasoriis aggreditur, et, licet
velit nolit, pastoralis curæ moderamina suscipere
deberet. Sed vir Dei in sibi solita perdurans perti-
nacia, omnino sese asserens indignum, nullatenus
ad consensum ducis flecti potuit. Sed divinæ ordi-
nationi quis est qui contradicat? Victus namque
omni instantia precum omnique dilectionis ammo-
nitione atque affabilitate optimatum, violenter abbas
ordinatur. Facta ergo celebri promotione, dux
Bracizlaus primo quidem donationem, quam pater
suis eidem patri adhuc ante susceptionem abbatie
fecerat, flumen videlicet subterfluens Amilobuz (95)
usque ad speluncam, quæ vulgo Zacolnica dicitur,
cum pratis et silva circumjacente, principali corro-
boravit auctoritate (96); dein etiam hanc eandem
donationem supervenientibus heredibus ²¹² et eam
suo juri usurpative vendicare molientibus, nolens
paterna cassare statuta, semet opposuit, litem dire-
mit, et eidem patri Procopio omnem utilitatem in
aqua et silva a prædictis terminis redonavit, agros
vero ²¹³ et prata ex utraque parte adjacentia sub
testimonio et confirmatione filii sui Wratizlai et
principum suorum 600 denariorum precio redemit,
et abbati procopio scriptis et legitimis testibus re-
consignavit. Ad extremum quoque ex propria lar-
gitione terram quæ circa est usque ad silvam
Strnounic, nec non villam Zeramnuk et unum sta-
gnum et structuram lignorum ad piscandum centum
denariis comparatam eidem abbati et suis succes-
soribus pro remedio animæ suæ in perpetuum pos-
sidenda contradidit.

Tam igitur felici processu jam factus abbas, non
se super se extulit, sed firmiori virtutum soliditate
fundatus, humilitatis quoque ac caritatis constanti
excellencia stabilitus, tam hylaris et affectione bene-
volentie continens extitit, ut a subjectis sibi plus
amori haberetur quam timori, quibus tam publice
quam singillatim salutaria ministrare monita multa-
que exemplis priscorum dogmata pigmentata (97)
non desistebat. In tempore siquidem suo omnium
rerum opulentia non defuit, qui tamen exercitio la-
boris manuum suarum sustentabatur, et pauperum
inopiam refocillabat, atque in tristitia positorum
curam supportans cunctorum, eos uti prudens me-
dicus infirmos antidoto paterno et solatio recreabat.

VARIAE LECTIONES.

²¹¹ initio 4, 4a. ²¹² heresibus erronee 4. ²¹³ vero deest. 4.

NOTÆ.

(93) Idem videtur quod Gallorum *pi/re*, i. e. gu-
losus, famelicus.

(94) I. e. optimatum cohors.

(95) Schallero X, 128, est Sazava fluvius.

(96) Quæ desideratur.

(97) I. e. ornata, nam ita videtur legendum pro
pigmenta quod codex exhibet.

qui dum tam beatam vitam et illustrem duxit, virtutum signis in templo Dei cœu sol usque ad consummationem vitæ refulsit, quin immo sancti Pneumatis instinctu prophetiæ mysterio claruit præsignis futurorum. Antè biduum siquidem suæ terminationem resolutionis, revelante divinitatis gratia, præscivit, qui accersito bonæ qualitatis nepote Vito ut filio suo piæ indolis Emmerammo, seriatim exposuit eis futura, sicuti et postea rei comprobavit successus; singultuose tali verbi nobilitate inquiring: « Karissimi mei filioli, quos utpote gallina pullos educavi, perpendite quia tempus meæ resolutionis adest; tertia certissime die Domino annuente de hujus carnis tabernaculo migrabo, vos commendans Deo, sed vestræ circumspectioni innotesco quæ post discessum meum fluctivagorum detractionum varietate impetuosa quassabimini, ac pestifero persecutionum tribulabimini naufragio, atque extorres efficiemini sex annis in terra aliena, et iste locus potestativa manu ducis tradetur possibilitati (98) alienigenarum. Vos autem, dilectissimi filioli, idcirco nolite a fide naufragare, fratres vestros confirmate, Deum expedibiliter (99) laudate, in prosperis benedicite, in adversis supplicate, in letis gratias agite, in tristibus querite eventibus, ejus pietatis magnificentia tandem consolabimini. Nam revolutis sex annis exilii vestri misertus, tranquillitatis reparabit vobis statum, ac detractoribus vestris falionem merito reddet, vosque ad portum consolationis reducet. Defuncto namque presente principe pio Bracizlao succedet Zpitigneus, qui vos persequetur; quo mortuo Wratizlaus regimen principatus Boemæ suscipiet, vir timoratus (100), benivolus. Ille reducet vos de exilio, et dabit vobis Jesus Christus dominus noster in loco pacem et securitatem omnibus diebus vitæ vestræ. Amen. » Jam vero decedente die sequente, dum finita canonicè vespertinali sinaxi et completorio resideret in lectulo, infirmitate vehementi correptus est, qui in articulo mortis positus, quanquam ultimum anhelitum traheret, tamen antiquum hostem orationis mucrone viriliter brachio extenso jaculari non cessabat. Adesse extemplo fratres jubet, quos in meroris (101) afflictionem fluctumque inconsolabilem conversos paternæ informatione consolationis corroborat, commonensque eos de corpore suo, de mundi hujus naufragio, migravit ad Dominum, de servitio ad regnum, de labore ad requiem, de morte ad vitam sempiternam, præstante domino nostro Jesu Christo, qui in Trinitate perfecta vivit et gloriatur Deus unus per infinita secula seculorum. Amen. Consummavit autem beatus abba Procopius cursum vitæ suæ feliciter in Domino anno ab incarnatione Domini 1053, et ejusdem anni 8. Kal. Aprilis; presente Severo Pragensi epi-

scopo in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, quam ipse construxit, honorifice et sepulturæ commendatus. Post discessum igitur beatissimi patris Procopii consors societas propria voluntate de congregatione Vitum nepotem ejus elegit, qui electus sine dolo sine venalitate ordinatus est: vir in humanis et divinis rebus idoneus, seculi hujus innocens, inclite morigeratus, sapientia pervigil, reverendus in vultu, affabilis alloquio, lenitate placabilis. Quo in abbacia expedibiliter degente, Bracizlaus dux ultimam mundo valedixit, cujus loco Zpitigneus monarchiæ gubernacula suscepit. Quo tempore sancti patris Procopii vaticinii ordo completur. Instigante namque zelo Diaboli, multi emuli ficticia venenosa detractionum conspirantes, laqueos cavillationum in curia ducis contra Vitum abbatem et fratres ejus astruerè ceperunt, atque aures principis favorabiliter compositis mendaciis obfuscantes, eos multiphariis vituperiis publicabant; scilicet dicentes, per Slavonicas litteras heresis secta ypochrisisque esse aperte irretitos ac omnino perversos; quam ob rem ejectis eis, in loco eorum Latine auctoritatis abbatem et fratres constituere omnino esse honestum constanter affirmabant. O invidia, inextricabilis maliciæ zelus! O invidia detestanda, omnimoda malicia conglobata, ignis inextinguibilis! Sed revera sicut tinea vestimentum consumitur, sic is qui illam zelatur, cui autem invidet, clariorem reddet. Vitus itaque abbas assumptis fratribus suis, quos unitas caritatis concordaverat, peregre profectus est in terram Hunorum. Nunc opere precium duximus unum ex multis Leati viri miraculis compendio stili ac veridica relatione fidelium memoriæ caritativæ tradere, quod Domini nostri magnificentia per merita ejus post mortem declarare digna est. Memoratus namque dux, Vito abbate cum nepote suo Emmerammo et fratribus, quos unitas caritatis concordaverat, in terram Hunorum peregre proficiscentibus, propria sanctorum suorum consiliaria diffinitione utens, in loco illo abbatem genere Teutonicam constituit (102), hominem turbida indignatione plenum. Ubi dum nocte prima adventus sui ex more ad matutinalem sinaxin pergens foribus ecclesiæ appropinquaret, apparuit videri sanctus Procopius infra januam oratorii appodians et dicens ei: « Unde tibi potestas hic degendi? Quid quæris? » At ille: « Potestativa, inquit, ducis majestas et ejus primatum inconvulsa sublimitas meæ possibilitatis regimini hoc cenobium usque ad finem vitæ meæ tradidit. » Cui sanctus pater: « Citissime, inquit, sine confusionis verecundia discede, quod si non feceris, ultio divinitus veniet super te. » Et hæc dicens evanuit. At ille estimans esse delusionem Sathane, omnino nichili pendebat. Qui dum sequenti et tertia nocte minacem parvipenderet, quarta nocte

NOTÆ

(98) I. e. potestati.

(99) I. e. animo ad laudes Dei semper expedito.

(100) Dei timidus.

(101) Ita legendum pro memoris codicis lectione.

(102) Qui fuerit Spitignei erga Germanos animus vide apud Cosmam II, 14.

apparuit ei ad matutinum obsequium eunti sanctus A vir, dicens: « Cur meis monitis amicabilibus obtemperare recusasti? Filiis meis spiritalibus a domino impetravi hunc locum, non tibi qui supplantatim intrasti. Et si a domino tuo tibi duce hæc hæc potestas fuit inhibita, a me sit amodo prohibita. » Et hæc dicens, impetuose fortissimis ictibus cambutta (103), quam manu gestabat, illum ferire cepit, qui mox quasi Bellonæ percussus œstro (104) sine dilatione locum mutavit, et volatili cursu ad ducem terræ pervenit, ac omnem rei eventum illi patefecit. At ille attonitus vehementi admiratione vacillare cepit, et ambiguitatis laqueo irretitus usque ad finem vitæ suæ permansit.

Defuncto igitur Zpitigneo duce, divinitas fidei suo servo Wratizlao memoriali titulo ducatus gubernaculum tradidit, qui cum divinum ecclesiæ diligenter unice cultum, etiam illum toto cordis affectu locum dilexit. Qui missis legatis Hmorum ad regem (105), de exilio Vitum abbatem et fratres ejus cum honore reduxit et in loco suo decenter restituit. Quibus per merita et orationes beati patroni Procopii omnipotentis Dei propicia consolatio affuit, quæ ipsum locum omnium rerum profectibus abundantem redundantemque in pristinum, immo in ampliorem, honorem enceniavit (106). Felix igitur abba Vitus, vir ingentis industriæ consiliique, consensu fratrum appropinquante vitæ suæ termino, arcisterii (107) sui commisit jus regiminis abbatialis Emmeramno consanguineo suo, viro sanctitate conspicuo, in placito Jovis (108) satrapumque ejus. Ipse denique postea, brevi transacto dierum spacio, diem clausit extremum, cum Domino victurus in eternum. Cujus corpus juxta fores in sinistra parte, in ingressu ecclesiæ sanctæ Dei genitricis Mariæ humatum est.

Post discessum igitur ejus, Emmeramnus ²¹⁴ abba benignus, homo simplicitatis columbinæ, sanctæ vitæ meritis et virtutum gemmis effulsit; qui nequam serpentinae prudentiæ animum admittens, fidei catholice inconcussam dum vixit constantiam tenuit, ac multorum dubia corda in fide Christi stabiliter solidavit, vir per omnia perspicuæ felicitatis in omnes et liberalitatis. Hic denique non aliter nisi malum nominabat pecuniam, quam ex toto nichili pendens nec manu tangere volebat, immo gressibus calcandam adjudicabat, sanctorum apostolorum vestigia secutus, qui precia eorum quæ vendebantur sacris tangere dextris vitabant, sed pedibus gazam ut lutum calcandam fore nobis exempla reliquerunt. Igitur beatus abba cum jam monachilis militiæ ordine apud homines pater egregiæ perfectionis sanctæ

conversationis prædicaretur, et affectione justis amoris peroptime polleret — quia secundum Veritatem nec civitas in monte posita, nec lucerna sub modio latere potest (*Matth. v, 14*) — misit divinitatis dispensatio infirmitatum castigationes in omnia membra ejus, ne laudantium extollentiam ei ingereret adulatio, ne mens ejus elationes per humanas laudationes incurreret, donec post periculum navigationis hoc mari magno et spacio securus ad felicitatis portum perveniret. Is ergo longo tempore, sicut Dominus noster voluit, multis calamitatum passionibus usquequaque afflictus, rebus humanis exemptus est, multis suis successoribus, quia discessit, flendus, sed quia ad regna cœlestia pervenit, omni gaudio prosequendus. Hunc equidem fratrum unanimis dextra parte ingressus januæ supradictæ ecclesiæ sepelivit.

Hoc ita tempore rex Wratizlaus, piæ memoriæ commendandus, qui jam dicti claustrum ecclesiam libenter ditabat, Boemiensis monarchiæ arcem ²¹⁵ regabat. Hujus pia voluntate cum fratrum electione in loco patris Emmeramni Bozethecus abbatiae nactus est dignitatem, homo nimium circa omnes communis, liberalis in cunctos. Hic pingere venustissime meminit, fingere vel sculpere ligno lapideque ac osse tornare peroptime novit. Vir ingentis facundiæ et promptæ memoriæ, sed gloriæ popularis avidus, præsumptuosus, iracundus, aliquantulum vitii deditus. Ipse siquidem locum illum laudabiliter omni ornatu, sicut hodierna die apparet, decoravit; ecclesiam longitudine, latitudine, altitudine venustissime ampliando fundavit, imo palliis, campanis, crucibus et omnibus monasticis rebus adornavit, cenobium totum omni ex parte edificiis et omni suppellectili renovavit. Hujus siquidem studium ad omnia necessaria monasticæ utilitatis vigilabat, unde magnus discordiarum fomes, Diaboli invidia instigante et famulante, inter fratres monasterii contra eum oritur, et lamentabilis ira seaturire cepit, scilicet per miseros fratres Demetrium et Cananum et Golissonem presbyteros, homines tunc ineptos et injuriosos, et alios complices et fautores eorum, qui bachantes bachabantur, opere et sermone turpi contra eum truces existentes. Rex autem supradictus, homo christianissimus, unice diligebat eum, cujus gratia idem abbas in tantum sublimatus erat, ut fere omnes Boemienses abbates dignitate præcellere videretur. Quam ob rem idem abbas præsumptuose agens, episcopo suo officium præripuit quadam summa festivitate. Nam regis supra nominati capiti coronam imposuit, quod præsul suus Comas ²¹⁶

VARIÆ LECTIONES.

²¹⁴ Hemmeramnus 4a. ²¹⁵ aciem 4a. ²¹⁶ ita legunt 4, 4a.

NOTÆ.

(103) Virga pastoralis.
 (104) Juvenal., sat. IV, 123.
 (105) Salomonem, ut videbatur Dobnero IV, 382, qui monachos a. 1064 revocatos esse censet.

(106) I. e. initiavit, restauravit.
 (107) I. e. asceterii, monasterii.
 (108) Itaque Vitus ante annum 1036, quo Wratizlaus regnum adeptus est, obiit.

(109) facere debuit. Igitur iratus est episcopus Comas ei A furore inextinguibili, quare sibi calumpniis illatis, eum degradare conabatur, sed optimatum regalium precibus continuis resistere non valens, vix debitori suo Bozethco abbati debitum iracundiæ licet non ex toto corde dimisit, eo tamen tenore, uti respondit ei idem ad ultimum episcopus: « Sed quia tu, abba, bene nosti sculpere et tornare, per sanctæ obedientiæ nostræ præceptum ob diluendam culpam tuam, quam ex contumacia tua præsumptuose perpetrasti, tibi præcipimus, quatenus tuæ longitudinis et latitudinis magnam mensuram crucifixum factum, cum cruce in dorso tuo usque Romam deferas, et in ecclesia metropolitana sancti Petri apostoli ponas. » Hæc ipse abbas lubenti animo cum cordis contritione perficere non tardavit et majestati præsulari satisfacit. Post B aliquantum tempus quantum cenobii fratres, de quibus superius præmisimus, contra eum zelotipiæ venenum, velut mortiferi serpentes, conspiravere nullo more dicendum, nam unusquisque eorum accusationes querebat adversus eum, sed convenientia testimonia non inveniebantur. Nam idem fratres, membra Sathanæ, existimabant, si abbas jam nominatus quoquo modo expelleretur, sperabant aliquem ex eis eorum errorum complicem abbatiæ jura suscepturum. Rex autem Wratizlaus jam migraverat ad Dominum, cujus tunc successor Bracizlaus sublimitate ducatus Boemiæ pollebat. Hujus aures cum supranotati fratres per se et per amicos multis ficticiis et innumeris vituperiis contra abbatem suum Bozethcum compositis obpulsando multiplicarent, idem dux C nominatum abbatem de loco superius dicto extirpavit et fratres ejecit. Ibi impleta sunt verba Veritatis: « Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis (Matth. xxvi, 31). » Abbate itaque ejecto, ejus fratres, qui proditoris auctores contra eum extiterant, ex tunc erraverunt usquequaque per incerta loca girovagi, donec ad ultimum aliqui corde compuncti vix in loco proprio recepti, eidem loco inepti vitam finierunt, et libri linguæ eorum deleti omnino et dispersi, nequaquam ulterius in eodem loco recitabuntur.

1045. Obiit Guntherus monachus et heremita 7 Idus Octob., et sepultus est in monasterio sanctorum Adalberti atque Benedicti ante altare sancti Stephani prothomartyris.

1055. Procopius primus abbas Zazovensis monasterii felici fine cursum vitæ suæ consummans, 8 Kal. Aprilis hujus mundi exiit stadium, æternæ felicitatis percepturus bravium.

1070. Indictione 4. epacta 6. concurrente 2, tertio Kal. Julii præsul Gebhardus consecravit ecclesiam in Zazoa in honore sanctæ crucis, in cujus ara continentur reliquiæ sanctæ crucis, de vesti-

mento sanctæ Mariæ, sancti Petri apostoli, sancti Stephani prothomartyris sanctique Georgii martyris.

1088. Sicque (110) justus vir, veluti Dei martyr, miles Beneda, obiit 5 Idus Julii, et sepultus est in urbe Missin ante portam monasterii sancti ²¹⁷ Joannis apostoli et evangelistæ.

1089. Obiit dominus Megnhardus, abbas sancti Adalberti monasterii Brennovensis, a quo constructum est, cui successit Adalbertus.

1091. Et in hieme neque nix neque pluvia fuit.

1095. Eodem anno 2 Idus Octobris consecratum est oratorium in Zazoa a venerabili sanctæ Pragensis ecclesiæ octavo episcopo Cosma, quod Bozetech ejusdem loci abbas, cujus supra meminimus, sui regiminis tempore construxit, habens incitum a dextris ab altari sancti Martini, a sinistris ab ara sancti Stephani prothomartyris usque in finem criptæ. In medio vero oratorii, quo situm est altare, continet reliquias sancti Petri, sancti Pauli, sancti Andreae, sancti Bartholomei, sancti Thomæ, sancti Jacobi, sancti Philippi, sancti Lucae evangelistæ, sancti Barnabæ et omnium apostolorum. Sequenti vero die, quod est Idus Octobris, consecrata sunt tria altaria, unum super criptam, in quo continentur reliquiæ de sudario Domini, de spinea corona ejus, de sepulchro ejusdem, de sancta cruce, sanctæ Mariæ, sancti Johannis Bapstis, sancti Johannis apostoli et evangelistæ; aliud altare sub cripta, in quo continentur reliquiæ sanctorum Cosmæ fratrumque ejus; item in capella, quæ est a sinistra parte ecclesiæ, altare in quo continentur reliquiæ sanctæ crucis, sancti Laurentii martyris, sancti Blasii episcopi et martyris, sancti Mauriti martyris, sancti Pancratii martyris. Deinde tertia die, quod est 17 Kal. Novembris, consecrata sunt duo altaria, unum a dextris, in quo continentur reliquiæ sancti Martini, sanctorum Johannis et Pauli, sancti Tybureii martyris, sancti Glebii et socii ejus, sanctorum Benedicti, Johannis, Ysaac, Matthei, Christiani, sancti Nykolai, sancti Jeronimi, sancti Uodalrici, sancti Fortunati ²¹⁸, sancti Odolphii, sancti Lazarii; aliud altare a sinistris, in quo continentur reliquiæ sancti Stephani protomartyris, sancti Andreae, sancti Thomæ apostolorum, sancti Clementis papæ et martyris, sancti Georgii martyris, sancti Pantaleonis martyris.

D 1097. Dux Bracizlaus cunctorum primatum terræ collaudatione et pontificis Cosmæ electione cum magno gaudio titulum Zazovensis abbatiæ Diethardo ²¹⁹ Brennovensi ²²⁰ præposito 5. Non. Jan. imposuit, viro Latinis litteris sufficienter inbuto, qui tunc in religione monachismi præclarus habebatur. Homo egregius, vultu decens, sollers ingenio, animo gravis, moribus gratus, sermone cultissimus, ad lo-

VARIAE LECTIONES.

²¹⁷ sancti deest 4a. ²¹⁸ Fortunati 4. ²¹⁹ Dethardo 4a. ²²⁰ Brennovensis 4.

NOTÆ.

(109) Qui anno 1091 episcopus electus est. Cfr. Cosmas II, 42. (110) Cfr. Cosmas II, 40.

quendum paucus, infestus vicis, tranquillissimus adeo. A ut nec vultum ex gaudio nec ex moreore mutaverit. A præsulè igitur Pragensi Cosma abbas 8. Idus Marcii ordinatus est. Ad locum igitur, ad quem abbas attulatus extitit, dum primitus advenit, rebus monasticæ suppellectilis omnimodis a nichilatis, incommodum invenit in tantum, ut nec uno mense eo victu quem illic invenit, cum fratribus sustentari potuerit, nisi supra nominatus dux adjumentum ex propria camera sua præbuisset. Divina autem pietas, eodem abbate vivente, in eodem loco non defuit, per quem eidem loco adjutoria adaugendo bonis omnibus eum abundare redundareque fecit. Idem abbas libros, quos non invenit loco sibi commisso, præter Slavonicos ipsemet nocte et die immenso labore conscripsit, quosdam emit, quosdam scriptores scribere conduxit et omnibus modis acquisivit. Oratorium tegulis et aliis ornatibus renovavit. Prædecessorum suorum auctoritate dotalicia acquisita per ducum terræ præcepta et inconvulsa decreta roborando in perpetuum confirmavit, et per se aucta, scilicet mansiones, possessiones, mancipia, cartulatos, offerros (111), servos et ancillas, terras et vineas, silvas cum montibus et planiciibus, aquis et aquarum discursibus atque piscariis. Hic siquidem opere manuum etiam ultra vires præsumebat laborans, maxime plantasiæ intentus et cultui vinearum, et ad omnes monasterii res omnino pervigil, mente semper revolvens scripta patris stupendi: « Otiositas est inimica animæ. » Tota vita sua ingratum habuit eum fratrem, qui ad injunctum opus se impotem et pigritia hebetem fecit, dicens, esse quasi scelus ariolandi nolle obedientiæ succumbere. Hic quamdiu vixit, omnes fratres in bona voluntate complectens consolabatur, in eis pie vivendo, ut pater in filiis, eos ad cœlestia regna, sicut aquila provocans ad volandum pullos suos volitans, provocabat. In quo revera mutatio dextræ Excelsi est completa, dum vixit. Tandem ipso maturam jam ætatem subeunte misit Deus casigationem languoris in membra ejus, prout ipse postularat, quia quem Dominus diligit corripit, unde fatigabatur in visceribus vexatione nimia nocte et die, donec universæ carnis viam ingressus est 15. Kal. Jan. Rexit autem locum eundem annis 37, mensibus 9, diebus 11 ²²¹.

1116. Eodem anno

Dum viget Hermannus Pragensi pontificatu,
Est sublimatus Silvester presbyteratu ²²².

1122. Eodem anno 3. Non. Jan.

Pater eximius et Christi cultor honestus,
Koyatha mortalis subiit jus conditionis.

VARIAE LECTIONES.

²²¹ continuant 4, 4^a. Eodem anno dux, etc. ²²² Uxor Cosmæ memoriam delere voluit monachus Sazavensis, et versuum loco quos in eam Cosmas III, 43, composuit hos adscripsit. ²²³ Detliardi 4^a. ²²⁴ indignationis 4.

NOTÆ.

(111) Qui se suaque omnia monasterio obtulerant vel subdiderant.

(112) qui Ottoni Frisingensi aliisque est Uldaricus.

(113) Errat; anno 1125 exeunte Sobezlau Mora-

1123. Eodem anno 12. Kal. Aprilis, Silvester, divina dictante miseratione, cenobialis vitæ succensus ardore, exicalibus mundi renunciavit versutiis, et in monasterio Zazovensi sub regimine bonæ memoriæ Diethardi ²²³ abbatis mutato sæculari habitu, totum se penitus divinis mancipavit studiis, post amplexus videlicet lippientis Lyæ Rachelis delectatus pulchritudine, et post Marthæ laborem Mariæ consequi desiderans consolationem. Cujus quanta fuerit diligentia in divinis et ecclesiasticis rebus amplificandis, loco suo dicitur.

1125. 12. Kal. Aprilis, in festo scilicet sancti Benedicti abbatis, Sylvester fecit professionem, et monachus effectus, in divinæ religionis exercitio in tantum auctore Deo profecit, ut merito cunctis tam honorabilis quam amabilis haberetur. Unde postea factum est, ut tanquam secundus pater in congregatione decaniæ sublimaretur honore.

1126. Igitur glorioso duce Sobezlao (112) in solium paternæ gloriæ cum omnium Boemiæ principum exultatione sublimato, sit ingens omnium leticia; eo quod boni ducis principia superna, sicut cernere erat, comitabatur gratia, et quod eo anno, quod difficile credi potuit, inter ipsum ducem et Ottonem nulla fuit facta sanguinis effusio (113). Sed pro dolor! urgente vesania antiqui hostis discordiam et intestina bella ubique seminantis, gaudia nostra contrarius excepit successus. Succedente enim anno dux prætitulatus Otto ultra modum anxius, quia spei suæ voto fuerat frustratus, optimum ratus fore consilium, sed minus caute sibi providens in futurum accelerat viam cum suis ad regem Lotharium et ad totius Saxonie principes. Honore igitur condigno receptus (114), nacta loci temporisque oportunitate, causam sui itineris coram omnibus exposuit, Sobezlauum scilicet ducem Boemiam furtivis intrasse vestigiis, et principalem tronum sibi hereditario jure debitum et ab omnibus Boemiæ primatibus designatum et sacramento confirmatum decupasse per violentiam; et ad ultimum hæc breviter sub intulit: « Vestræ ergo dignationis ²²⁴, optime imperator, super hac causa pietas providere non abnuat, vos ex omnibus totius regni principibus divinæ dispositionis gratia imperatoriæ dignitatis ad hoc sublimavit excellentia, quatinus a benignitate vestra omnibus pro quibuslibet suis incommodis re, uirentibus misericordia exhibeatur et justitia. Scimus equidem nos vestræ majestatis imperiis in omnibus subjacere debere, ideoque nichilominus justitiæ rationem nobis ex vestra dignatione non esse denegandam. » Ad hæc rex benigna responsione mitigat

viam bellica expeditione devastaverat.

(114) Radisbonæ ubi Lotharius die 27 mens. Nov. 1125 commorabatur; Böhmer Reg. 2095. Otto regem jam anno præcedente convenerat.

ducis animum, et coram omnibus Saxonie principibus his verbis dicitur usus: « Boemie ducatus, sicut ab antecessoribus nostris didicimus, in potestate Romani imperatoris ab initio constitit, nec fas fuit unquam electionem aut promotionem cujusquam ducis in terra illa fieri, nisi quam imperialis majestas sue auctoritatis gratia iniciaret, consummaret et confirmaret; unde qui contra hanc constitutionem presumere nisus est, nostrae majestatis contemptorem esse satis evidens est, nec tibi soli sed et nobis totique regno contumeliam non modicam esse irrogatam, quod minime equanimiter ferendum est. » Quid plura? Rex et omnes principes et primi quique Saxonie duci Ottoni dant et confirmant fidem, quod non alias praeter ipsum in Boemia sit regnaturus. Interim callidus immo improvidus nimium dux singillatim quemque ex Saxonie optimatibus convenire satagit, dona infinita et, ut dicitur, aureos montes promittit quatenus omnium animos ad ferendum sibi praesidium potuisset habere promptissimos.

Relatum est igitur duci Sobezlao, regem Lotharium minari Boemiis bella parare, regni devastationem machinari, nisi citius Sobezlao depulso Ottonem sibi ducem intronizari consentiant. Sed dux Sobezlaus nichil penitus his motus rumoribus, modificata voce breviter respondit: « Spero in Dei misericordia et in meritissanctorum martirum Christi Wenezlai atque Adalberti, quia non tradetur terra nostra in manus alienigenarum. » Ex hinc ergo prudentissimus dux jactans totum cogitatum suum in Domino, circumivit omnia monasteria, divina implorans in adversis eventibus sibi adminiculari praesidia. Postquam autem cognovit regem Lotharium cum valida Saxonum manu Boemieis appropriare terminis, festinavit ei occurrere ad castrum quod Illumec²²⁵ dicitur. Sequenti die consedente duce Sobezlao cum suis ad prandendum, venerunt qui dicerent: « Optime dux, tu deliciis ciborum intendis et minus caute agis, quia jam ecce, nisi ocius obvies eis, hostium enses cervicibus nostris dominabuntur. » Mox ergo fit clamor in castris, ut sit unusquisque paratus. Premittit interim dux Sobezlaus legatos Nazcerat, Mirozlaum, Zmilonem et alios ex primatibus suis ad regem haec verba deferentes: « Haec dicit Sobezlaus: Discretionem tuam, bone imperator, scire convenit, quod electio ducis Boemie sicut ab antecessoribus nostris accepimus, nunquam in imperatoris, semper autem in Boemie principum

constitit arbitrio, in tua vero potestate Boemicae electionis sola confirmatio. Sine causa novae legis jugo nos constringere conaris. Scias, nos nullatenus ad id consentire, magisque pro justitia pie velle occumbere, quam injustis decretis cedere, et revera, nisi ab hac molitione desistas, in proximo est, omnipotentis Dei judicium inter nos in posterum memorabile seculis ostendat prodigium. » Visa sunt autem haec dicta regi et omni exercitui ejus quasi deliramenta. Dux siquidem Otto regi omnem spondebat securitatem, eo quod omnes sublimiores Boemie fidei suae firmam ei fecissent sponsonem, nec dicebat armis opus esse, sed magis qui vellent cum falconibus et accipitribus (115) terram ingredi absque ullo offendiculo possent. Ergo 12. Kal. Martii procedunt Saxonum male securi inter duos montes cuneorum globi (116), et quia densissima nix viae difficultatem fecerat, plurimi armis depositis pedites incedebant. Sed cum inter angusta faucium utriusque montis devenissent, ubi velut celitus eis inclusis omnis fugiendi sublata erat facultas, dux Sobezlaus dividens suos in tres scaras, subito impetu in eos proruit, et quotquot ex adversa parte constiterant, omnes in ore gladii excepit. Ibi dux Otto hujus mali minister corruit (117), ibi plurimi Saxonie optimates prostrati sunt (118), et vix quisquam elabi potuit, nisi forte qui ad sarcinas tuendas eminus vel circa latus regis constiterant. Peracta ergo illa die tam miserabili eede, dirigit rex nuncios (119) pro Sobezlao duce, mandans et rogans ut veniat ad se. Qui nichil adversi veritus, assumptis secum paucis ex primatibus regem adiit; et stans (120) prior his eum verbis affatur: « Non nostrae temeritatis insolentia nos, optime rex, ad tuas impulit injurias, non superba nos presumptio ad effusionem sanguinis tuorum commovit procerum. Nullum sane dampnum vel dedecus tuae majestati moliti fuimus, sed sicut saepius ante tibi per legatos nostros innotuimus, novae legis jugo, quod nec patres nostri portare potuerunt, nostras cervices subdere nolimus, et ecce, divinum judicium utriusque nostrum justitiae manifestum dedit indicium, et indebitae dissensionis omnemque utrarumque partium ademit occasionem. Cessent ergo vel jam causae omnis discordiae, redeat unitas concordiae. » Omnis justitiae debitum, quam antecessores nostri regiae majestati exhibuerunt, nos quoque nichilominus rebus et persona nostra, loco et tempore impendere parati sumus. » Ad haec rex: « Nisi, inquit,

VARIÆ LECTIONES.

²²⁵ Chlumec 4a.

NOTÆ.

(115) Imitatus videtur esse Cosmam in I 12 et II, 9.

(116) In Annalibus Hildeshemensibus 1126 legitur: *Sylvæ quæ Bohemiam a Saxonia determinant.*

(117) In præcepto quodam anno 1126 scripto apud Boezek I, 200 hæc leguntur: *Kal. Martii 12. Otto dux Moraviae paterno nomine nuncupatus in*

prelio peremptus est. De die cfr. Jaffé *Geschichte des deutschen Reichs unter Lothar.*, p. 50.

(118) quos enumerat annalista Saxo.

(119) Henricum de Groitzsch, nepotem Sobezlai, ut tradit Otto Frising.

(120) ad Lotharii pedes provolutus, referente eodem Ottone.

dux Otto summa vi precum tuo proposito nos obviare compulisset, nulla prorsus ratione cogente animus noster ad hoc flecti potuisset, ut cuiquam principum nec digitum contra te extendere licuisset. Annuente ergo et favente Deo, ducatus honore et solio fruire paterno, mutuae dilectionis et amicitiae vinculum nobis et toti regno conserves inconvulsam. Et hæc dicens transdidit ²²⁶ ei per manum insigne ducatus vexillum, et ita datis invicem osculis Sobezlaus eam maxima gloria et honore suorumque ingenti tripudio ad dulcem suam rediens metropolim annis 16 optato potitus est solio.

Eodem anno 11 Kal. Marci Johannes (121), episcopus sextus sanctæ Olomucensis ecclesiæ, vinculis carnis absolutus, talentum sibi creditum Christo reportavit centuplicatum. Post hunc Sedico ²²⁷ presul successit in ordine septimus, et eodem anno ordinatus est 6 Non. Octobris.

Eodem anno obiit Zvatava regina, mater Sobezlai ducis Kal. Septembris.

1127. Obiit dominus Clemens abbas sanctorum Adalberti atque Benedicti monasterii Breunovenis, cui successit Uodalricus.

Eodem anno Mileysi Deo devota famula, nulli pietate secunda, placitis Dei moribus cordatenus intenta, quatenus ex divina gratia excessuum suorum sibi daretur indulgentia, Romæ sanctorum apostolorum adiit limina, et eodem anno reversa, felici consummatione hujus vitæ stadium est egressa 4 Idus Julii.

1128.

1129.

1130. Meginhartus ²²⁸ episcopus Boemorum adiit Jerosolimam. Item hoc anno Kal. Marci obiit Wacezlaus dux Moraviensis (122), totius christianitatis pater et clericorum amator. Eodem anno 7 Kal. Maii immensum signum apparuit, et tonitruum horribile auditum est. Eodem anno 11 Kal. Julii Sobezlaus dux Boemorum insidiatores vitæ suæ quosdam decollavit in foro Pragensi publice, quosdam pedibus ac manibus ac linguis et visu privavit. Bracizlaus, filius Bracizlai ducis, privatus est oculis.

1131. Elevatæ sunt reliquæ sancti Godehardi ²²⁹ episcopi et confessoris, miræ sanctitatis viri. Eodem anno Sylvester prior Zazovensis monasterii adiit Romam.

1132. Pribizlawa ²³⁰, conjux Groznatæ, suæ fecit terminum vitæ. De cujus pia conversatione quedam fidelium memoriæ stili officio summam commendare satis ad rem arbitramur pertinere. In cujus moribus, dum in carne vivit, et Deo placuisse confidimus, et hominibus Deum diligentibus omnigenæ

VARIE LECTIONES.

²²⁶ tradidit 4a. ²²⁷ Zilico 4a. ²²⁸ Meginbertus 4. ²²⁹ Gothardi 4a. ²³⁰ Pbrzlava 4a. ²³¹ ad 4. ²³² Dethardus 4. ²³³ metropolim 4.

NOTÆ.

(121) Tertius; secundum Necrologium Bohemicum obiit 1x Kal. Mart.

(122) Consentit Necrologium Bohemicum.

(123) Anno 1097 quo auret auctorem hoc loco

A virtutis speculum constitisse vidimus. Totius namque vitæ suæ tempore familiare studium habuit cultum Dei intime diligere, nichil amori ejus preponere, pauperum Christi ex visceribus pietatis matrem se exhibere, personis quoque Dei servitio mancipatis tota mentis sinceritate ac ²³¹ devotione honorem et adjutorium, prout res exegisset, offerre. Bona quidem legali juncta marito fuit, melior deinde in viduitate permansit, optima post lacrimabilem dilecti et unici filii sui Severi humationem effulsit. Hæc desiderio videndi sepulchrum Domini flagrans, cum domno Megharde episcopo et cum aliis Jerosolimam adiit, et prospero successu ad sua rediit. Postquam vero tempus decessionis suæ ex hac vita appropinquavit, et viribus corporis se destitui persensit, convocatis ad se cunctis suæ cognationis natu et honore prioribus, villam Gozivar cum silva adjacente, agris et pratis et omni proprietate sua quam inibi possidebat, necnon et omnem familiam suam, villam etiam Bosakonic ad hospitale Deo et sancto Johanni Baptistæ in Zazou, omnibus suis affinibus in id ipsum consentientibus, obtulit et sub legitimis testibus confirmavit. Et sic paucis interpositis diebus in eodem cenobio generalis resurrectionis diem expectatura, felici requie fruitura, 5 Non. Maii exiit ex mundi hujus pressura.

1133. Diethardus ²³² abbas, cujus superius mentionem fecimus (123), in senectute bona 15 Kal. Jan. felicem animam Domino commendavit. Eodem anno Boemii vastaverunt Poloniam. Eodem anno eclipsis solis fuit media die.

1134. Obiit Bogudar Kal. Februarii. Silvester prior Zazovensis monasterii post depositionem pii patris Diethardi unanimi fratrum consilio et concordia voto 9 Kal. Maii in abbatem ejusdem monasterii electus est; vir morum honestate cunctis amabilis, colloquio plurimum affabilis, in abstinentia singularis, amicus humilitatis, intimus veræ caritatis alumnus, toti fratrum congregationi adeo cum vinculo familiaritatis et dilectionis sese astringens, ut omnibus plus amori quam timori haberetur. Revoluta ergo ejusdem anni circulo, item 9 Kal. Maii, metropoli ²³³ per manum Sobezlai ducis abbati suscepto baculo, a Johanne venerabili episcopo ordinatus est. Divinitus igitur tam decenti sublimatus honore, bonus pastor ad suo moderamini commissa dulcia cum omnium suorum exultatione revertitur ovilia. Hic locus sese obtulit quod superius promisimus absolvere (124), quanto scilicet in sanctæ religionis studio flagraverit amore, et quam diligens cura sibi fuerit in meliorandis et amplificandis rebus monasterii. In quantum siquidem prevaluit et novit, omnem monasticam

in anni numero scribendo errasse; obiit Diethardus a. 1134.

(124) Ad annum 1123.

disciplinam fratrum suorum cordibus sepius inculcare solitus fuit. Res superfluas privatas contra licitum possidere gravissimum crimen esse docebat, dicens monachum victum et vestitum habentem his debere esse contentum. Specialiter quoque humilitatis et patientiæ omnibus in se prætendebat exemplum, illud semper revolvens: « Quanto magnus es, humilia te in omnibus. » Ille tempore sui regiminis capellam sanctæ Dei genitrici construxit, monasterium sancti Johannis Baptistæ picturæ venustate decoravit, muros cum absidibus in medio oratorii ab altaribus sancti Stephani et sancti Martini interposuit, pavementum ecclesiæ lapidibus politis de Petrino monte advectis adornavit, dormitorium, rectorium, cellarium et coquinam atriumque claustrum per circuitum cum columpnellis et absidiculis venustissime construxit. In villa Mnichovici (125) nuncupata basilicam in honorem sancti Michaelis et omnium celestium virtutum edificavit. Quid plura? Omnis ejus intentio, omne studium, omnis sollicitudo, quoad vixit, in hoc precipue perstitit, quatenus domui Dei in omnibus utilem se exhiberet. Eodem anno obiit dominus Megnardus, decimus episcopus sanctæ Pragensis ecclesiæ, 5 Non. Julii (126), monachorum et clericorum verus amator, pauperum et peregrinorum pius consolator, cui successit Johannes.

1135. 3 Kal. Martii facta est ordinatio domni Johannis undecimi episcopi Pragensis. Eodem anno facta est confirmatio ordinis sancti Augustini ad Premonstratam ecclesiam per Innocentium papam in civitate Pysis 5 Non. Maii.

1136.

1137. Silvester abbas una cum domno Henrico²³⁴ Olomucense episcopo et cum aliis instinctu divinæ inspirationis, orationis causa Jerosolymam perrexit, interim cenobii sui gubernacula domino Beroni, ejusdem loci decano, procuranda committens. In eodem anno 9 Kal. Jan. prosperis austri flatibus rediit, in quo itinere miles Deo devotus Ruzin defunctus est 3 Idus Octobris. Eodem anno 2 Non. Decembris (127) Lotharius Romanorum imperator, pauperum et peregrinorum pius consolator, migravit ab hoc mundo, cui successit Cuonradus²³⁵. Lupoldus²³⁶ dux (128) pulsus est de Moravia.

1138.

1139. Dominus Henricus, episcopus Olomucensis reverentissimus, Romam causa orationis profectus est. Eodem anno dominus Johannes, episcopus undecimus sanctæ Pragensis ecclesiæ, clericorum et monachorum verus amator, pauperum et peregrinorum pius consolator, 6 Idus Augusti (129) migravit ab hoc seculo, cui eodem anno Silvester, Zazovensis ecclesiæ abbas, vir vere Israelita, successit in episcopatum. Sed insequenti anno, Deo, a quo omnia bona procedunt, inspirante, sano usus consilio, secum sepius retractans, semetipsum minus sufficere posse ad tam grande pondus episcopalis regiminis, et illud apostolicum: « Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus (II Tim. II, 4), » et cetera, eundem episcopatum cum bona voluntate dimisit, suamque abbatiam recepit.

1140. Sobezlaus dux Boemicus 16 Kal. Martii exutus artibus, viam universæ carnis ingressus, cui eodem anno 13 Kal. Martii Wladizlaus, filius Wladizlai ducis, successit in principatu. Eademque tempestate renuente domno abbate Silvestro episcopatum Boemicum, Otto, Pragensis ecclesiæ canonicus et prepositus, electus est in episcopum, et eodem anno ordinatus est 7 Kal. Junii (130). Eodem anno 17 Kal. Octobris obiit Adleyth dux (131).

1141. Spitigneus, filius Borivoy (132) ducis, Mirozlau, Mukar causa orationis Jerosolymam perexerunt mense Januario. Eodem anno fuit inundatio aquarum in Boemia

1142. Nacerat²³⁷ comes et alii primates Boemiam adversus ducem Wladizlaum conspiraverunt, et uniti Moraviensibus Boemiam magna manu hostiliter intraverunt. Deinde bello congressi, Boemis cedentibus, Pragam obsederunt et monasteria sanctorum Viti Wencezlai atque Adalberti sanctique Georgii incendio vastaverunt. Tandem superveniente rege Romanorum Cuonrado (133) depulsi ab obsidione urbis recesserunt et Moraviam redierunt, et interventu cardinalis Widonis (134) et episcoporum Ottonis, Henrici atque abbatum digna satisfactione in pacis sedus convenerunt. Eodem anno synagoga Judeorum et multa edificia combusta sunt²³⁸. In suburbio Pragensi visus est serpens volare. Eodem anno 3 Idus Julii obiit Kerberk²³⁹ (135), conjunx Borivoy.

1143. Wladislaus dux Boemorum Moraviam incendio vastavit (136). Eodem anno legatus apostolici separavit sacerdotes ab uxoribus (137). Eodem

VARIÆ LECTIONES.

²³⁴ Henrico 4^a. ²³⁵ Chunradus 4^a. ²³⁶ Leopoldus 4^a. ²³⁷ Nacerat 4. ²³⁸ interpunctionem 4^a sequimur; 4. verba in suburbio Pragensi ad antecedentia retulit. ²³⁹ Kerbek 4^a.

NOTÆ.

- (125) Miechnow in circulo Kaurzimensi.
- (126) Probat Necrologium Bohemicum.
- (127) Num die 3 an. 4 mensis Decembris mortuus sit dubitatur. Vide Jaffe, p. 224.
- (128) Olomucensis, filius Borivoyi II.
- (129) Probat Necrologio Bohemico.
- (130) Ita videtur corrigendum pro Julii ex Cosmæ continuatione prima ad a. 1140; vid. sup., p. 146.
- (131) Necrologium exhibet xv Kal. Oct.
- (132) Secundi, qui obiit 1124.

(133) die Pentecostes, probante Vincentio Pragensi.

(134) Guidonem diaconum cardinalem—quem pro enormitatibus corrigendis ad partes illas de latere nostro destinamus, scribit Innocentius II papa die 21 Aug. 1142; Boczek I, 215.

(135) Necrologio, in quo legitur 4 Id. Julii, est Gertrud; cf. Cosmas III, 12.

(136) Cfr. Vincentium ad h. a.

(137) Vide litteras a Guidone de hac re scriptas Boczek I, 1, 223.

anno inventio capitis sancti Adalberti episcopi et A martyris in urbe Praga in ecclesia sancti Viti martyris, et cilicium sancti Wenczlai inventum est. Eodem anno venerabilis dedicatio monasterii sanctorum Viti Wenczlai atque Adalberti 2 Kal. Octobris a tribus episcopis Ottone Pragensi et Heinrico Olomucensi et Babenbergense episcopo. Eodem anno religiosus papa Innocentius migravit ad Dominum.

1144. Gwido cardinalis et legatus apostolicæ sedis, cassis quorundam incitatus delationibus, Silvestrum abbatem suspendit ab officio, sed sequenti anno per dominum Heinricum Olomucensem episcopum redeuntem restituit.

1145.

1146. Dedicatio capellæ sanctæ Mariæ in Zazoa a B venerabili episcopo Ottone, quam construxit dominus Silvester abbas.

1147. Venerabilis abbas Clarevallensis Bernhardus, Deo et hominibus carus, audiens invasionem et persecutionem quam Sanguin (158) paganus fecit in confinio Jerusalem, sicuti Mathathias adhortabatur filios suos (139), sic adhortatus est regem Franciæ Luodewicum²⁴⁰ omnesque Francigenas gentes armata manu in expeditione Dei ire Jerusalem, animasque pro fratribus ponere, nec non christianam gentem de gladio paganorum auxilio Dei liberare. Cujus admonitione Franciis gentes Francianæ, Anglicæ, Lotharingiæ, Saxones, Boemienses, Suevientes, Bawarienses cum ferocibus Francis ad expeditionem Domini sunt paratæ. Commotio christianorum facta est in paganos. Eadem tempestate verbiger Sdico episcopus Moraviensis adiit Pruzos (140) cum Heinrico decano Pragensis ecclesiæ ad predicationem, et eodem anno est reversus. Eodem anno 2 Idus Junii obiit Izcizlaus²⁴¹, quintus abbas Postolopertensis ecclesiæ, cui successit Bero Zazovensis monasterii decanus, et eodem anno ordinatus est 7 Idus Decembris.

1148. 6. Idus Julii Otto duodecimus episcopus sanctæ Pragensis ecclesiæ obiit (141), cui successit Daniel prepositus ejusdem ecclesiæ.

1149. Ordinatus est Daniel episcopus a Maguntino archipresule.

1150. Vir clarus vita Sdico, septimus episcopus Olomucensis ecclesiæ, subtrahitur ab hoc mundo (142), victurus perpete vita, cui successit Johannes (143) canonicus de monte Zragov²⁴². Eodem anno obiit Gertrudis ducissa Boemiæ (144).

1152.

1153. Obiit papa Eugenius (145), vir vita magnificus, cui successit Anastasius (146).

1154. Jam die deficiente, crepusculoque noctis imminere incipiente, eclipsim luna passa est. Post hæc maxima mortalitas in homines irrepsit.

1155. Fratres nostri Arsenius, Sizna, Radosta, hæc vita exempti sunt.

1156. Bero Postolopertensis abbas 5. Idus Maii, heu! immatura morte diem clausit extremam. Hic siquidem secunda etatis suæ vigilia, Domini aspirante gratia, semetipsum in ara crucis Christi hoc in cenobio obtulit holocaustum Deo. Vir caritatis virtute plenus, simplex et castus in moribus, voluntariæ paupertatis specialis amicus, qui ob meritum sanctæ religionis primo apud nos honore decaniæ, deinde Postolopertensis in monasterio per dominum Ottonem episcopum abbatia est culmine sublimatus. Prefuit autem eidem ecclesiæ annis 8, mensibus 4, diebus 35.

1157. 5. Idus Januarii Spitigneus dux, inno flos et honor ducum, prohi dolor! nimis intempestiva morte vitæ presentis accepit terminum, vir præ cæteris divinæ pietatis dote magnifice preditus, et, ut pace omnium dictum sit, totus ex omni virtutum elegantia compositus, cujus qui digne meminif, dolore et lacrimis nequaquam carere poterit. Cecidit quippe aureus ecclesiæ Dei clypeus, clericorum pater, pupillorum mater, merentium intinuis consolator, totius honestatis et bonitatis solertissimus indagator, cui virtus amor, vitium fuit horrore, cujus in judicio arcem victoriæ misericordia et veritas semper obtinuit. Ad miserendum denique nullus eo facilius, ad irascendum et vindicandum in reos nemo difficilius. Quem etiam Deus virga benignæ suæ correctionis multo tempore in presenti flagellavit, sed baculum consolationis ad percipienda vitæ futuræ premia reservavit. Longa siquidem et difficilia apud exterarum nationes passus exilia, tandem tam preceptione quam petitione Friderici Romani imperatoris a Wladislao duce recipitur in patria, sed brevi temporis intersticio, fatis urgentibus, migrat ab hoc seculo, pro temporali dispendio felicitatis eterne beandus solatio.

Eodem anno 13. Kal. Febr. Fridericus abbas Postolopertensis, vir in divinis et humanis rebus summæ discretionis, erga Deum et homines devotæ sinceritatis, intimæ ad omnes affabilitatis, peracto itinere cum domno Daniele pontifice in terram Hunorum abierat, quoniam videlicet idem antistes et Henricus, frater Wladislai ducis, cum aliis Boemiæ

VARIAE LECTIONES.

²⁴⁰ Ludwicum 4a. ²⁴¹ Czeislaus 4a. ²⁴² Zragor 4a.

NOTÆ.

(138) Zenghi, Mosulæ princeps.

(139) Exemplum ex litteris Eugenii III papæ de auxilio terræ sanctæ ferendo datis desumptum est; Boezek I, 241; ibid. 255 vide epistolam S. Bernhardi ad ducem Wladislauum.

(140) Pomeranos, teste Vincentio.

(141) Consentiant Necrologium et Vincentius.

(142) vii Kal. Jul. probante Necrologio et catalogo epp. Olomac. apud Richter, p. 24.

(143) quartus.

(144) uxor Wladislai II, filia Leopoldi IV, ducis Austriæ.

(145) tertius.

(146) quartus.

terre primatibus filiam (147) Ungarici regis (148) Friderico, filio ejusdem ducis desponsandam detulerunt. In reditu in quandam villam suam pausandi gratia deveniens, post trium dierum egritudinem ultimum exaravit spiritum.

Ejusdem quoque anni 11. Marci Kalendis Johannes Olomucensis ecclesie episcopus, qui de monasterio sancti Augustini Zragov assumptus fuerat, vitam terminavit presentem, medio sane juventutis constitutus flore, sed maturus morum nobilitate. Hic pro defensione justitie et statu ac honore sancte Dei ecclesie semper, quantum in ipso fuit, inconvulsus preliator perstitit, difficilis inobedientibus, facilis ac promptus et affabilis Deum diligentibus. Cui ex quo episcopalem suscepit infulam in corde, in habitu et sermone precipua semper extitit humilitatis custodia, adeo ut plerumque etiam ab humilioribus personis venerari refugeret, dicens, non oportere se exigere honorem ab hominibus, utpote qui de eodem luto conditus esset.

*De probitate Wladislai regis et fratris ejus
Theobaldi ducis.*

Anno sub eodem Fridericus imperator, juncto sibi duce Wladislao et fratre ejus Theobaldo, Poloniam exercitu valido intravit (149), principes ejus Boleszlau (150) et Mesconem (151) sue ditioni subjugavit, infinitam pecuniam in auro et argento accepit, et pro confirmatione et stabilitate deinceps pacis filios (152) eorum obsides suscipiens, victoria pro voto potitus rediit. Pro cujus sane pacis compositione precipue ducis Wladislai institit illustris industria; tantum enim imperatorie voluntati se tunc benivolum exhibuit, ut per se tantum et suos vel ad deditionem prefatos principes flectere vellet, vel, si necessitas rei poposcisset, ipse primus cum illis pugnam anticiparet. Imperator vero (153), ut dictum est, cupito potitus honore, ad sedem suam reversus est. Jam, scilicet anno ab anno incarnat. 1158. initiato, quid Boemico duci pro labore suo recompensationis exhibere debuisset, cum principibus regni consilium habuit (154). Dum ergo plures eorum assererent, dignum sibi videri optimis muneribus auri et argenti juxta imperatoriam munificentiam ipsum remunerari debere, imperator

A liberiori usus consilio, ducem ad se accersitum hujus verbi nobilitate alloquitur: « Virtutis tue constantia nobis optime complacuit, nam et fidelitatis tue erga nos sinceritas toti regno evidenter innotuit, quam fideliter, quam devote, et quam intime nostrum, immo totius regni integrum secundum Deum diligas statum, cum in nostris necessitatibus et totius regni rei publicae tui ipsius tuorumque vitam periculo objicere nunquam hesitaveris. Hanc igitur egregiam virtutem in te considerantes ac diligentes, et de cetero te erga nostram imperatoriam serenitatem fidelem et incommutabilem haberi cupientes, honore quo ipse volueris te secundum nostram liberalitatem honorare decrevimus. Attamen quia terram tuam auro et argento et omnium preciosarum rerum copia scimus redundare, et nihil in talibus tibi rarum existere, accipe ex Dei gratia et nostra benevolentia tibi quam tradimus regni coronam et regie potestatis et honoris dignitatem in regno tuo. » Et hæc dicens, jussit proferri coronam auream gemmis, preciosis lapidibus mire adornatam, qua videlicet ipse imperator in summis festivitibus uti ferebatur (155). Tali igitur divinitus honore sublimatus, gloriosus dux Wladislaus cum ingenti tripudio et leticia suorum rediit ad sua.

Deinde ejusdem anni mense Maio (156) profecti sunt rex et frater ejus dux Theobaldus cum cesare Friderico in Italiam adversus Mediolanenses, qui tunc imperatorem pro quadam seditione contra Laudunenses ac Nolanæ urbis cives (157) facta, sibi graviter offensum habebant. Decreverat siquidem imperator non prius se cum exercitu ab urbe discessurum (158), quam hostibus suis igne et ferro meritam rependeret ultionem. Ibi gloriosus rex et vere glorificandus Wladislaus cum suis optimatibus, veluti quondam Judas Machabeus, modo frontes adversariorum conterendo, modo a tergo insequendo, modo etiam a dextris et a sinistris acriter insistendo, quot prelia laudabiliter ac victoriose peregerit, dictu longum est. Attamen quia in bellicis certaminibus victoriae proventus plerumque sit incertus, et varii casus vices diversas et difficiles in talibus ludunt, fieri non potuit quin et ipse quosdam ex suis primatibus illic amitteret. Mediolani igitur cives egregiam ejus virtutem et industriam considerantes,

NOTÆ.

(147) Elisabetham.

(148) Geisa II.

(149) Die 22 mensis Augusti Fridericus Oderam transiit, teste Radevico, qui, ut Vincentius Pragensis, de hac expeditione fusius egit.

(150) quartum.

(151) tertium; sunt filii Boleslai III.

(152) Imo fratrem Casimirum aliosque nobiles, probante Radevico.

(153) Mense Octobri Bizantii commorabatur. Cfr. Böhmer reg. 2376.

(154) Ratisbonæ mensis Januarii die 16 data est Friderici I tabula de circulo aureo Wladislao et omnibus ejus successoribus concessa, quam vide apud Boezek I, 267.

(155) Errat; hoc Friderici præcepto Wladislao permissum est, ut iisdem diebus festis quibus imperator corona, circulo ab episcopis Pragensi et Olomucensi publice ornaretur; sibi enim coronam vel diadema, Wladislao circulum vindicat. Hunc circulum veram fuisse coronam Dobnerus peculiari commentatione probare conatus est in libro *Born Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen* V, 1.

(156) Die 14 Jun. 1158 Fridericus adhuc commorabatur Augustæ; Böhmer 2402.

(157) Nola est urbs Campaniæ; de urbe Como cogitasse videtur.

(158) Inde a die 6 Augusti 1158 obsessum est Mediolanum, teste Radevico.

et quia cesari foret acceptissimus, legatis ad ipsum et precibus directis, mediatorem cum inter se et cesarem esse pro offerenda digna satisfactione et pacis compositione deprecati sunt (159). Ipsius ergo annuente prudenti consilio et sedulitate, prefata civis urbis potiti sunt pace.

1159. Daniel episcopus Mediolanum ad cesarem Fridericum profectus est (160), a quo benigne et honorifice susceptus est, quem in obsequio suo suis et regni negociis biennio implicatum retinuit. Interim Romæ defuncto Anastasio apostolicæ sedis pontifice, gravi exorta seditione, duo ex contrariis partibus apostolicæ sedi proficiendi electi sunt, Alexander (161) et Victor (162). Pro qua dirimenda seditione Daniel presul Romam dirigitur, ut videlicet utraque persona cesaris et totius regni concilio interesse debeat, et juxta publicam et canonicam sanctionem ea quæ magis competeret apostolicæ sedis principatum obtineret. In ²¹³ eo sane concilio (163) coram cunctis regni principibus et 150 episcopis Victor justiciæ victoriam obtinuit, et concordiam omnium voto et acclamatione archiepiscopus apostolicæ sedis suscepit. His igitur rite terminatis, Daniel presul a cesare et apostolico multo sublimatus honore, excellentia quoque functus legationis apostolicæ, proficiscitur ad regem Hunorum (164), et exinde ad propriam Pragensem pontificatus sedem anno dominicæ incarnationis 1160, in omnibus auctore Deo prospere agens, regreditur.

1161. 4. Idus Februarii Sylvester Zazavensis abbas regiminis sui 28. anno exiit a tenebris hujus corporeæ regionis ad patriam perpetuæ mansionis, pro labore presentis vitæ recepturus bravium beatæ remunerationis. Vir omnium virtutum disciplina et elegantia decenter insignitus, atque adeo practicæ exercitiis ac theoriæ amori deditus, ut evidenter adverti potuisset, hominem licet adhuc in carne positum, totum tamen spiritus sui fervore jam in celestibus constitutum. Specialis enim erat amicus parsimonie, qui lauciores dapes vel vini pocula ceu quasdam mordorum materias abhorrebat, sed cibo simplici et pura fluminis unda delectabatur, convivia potentum et quarumlibet secularium personarum detestabatur, propter quod etiam a pluribus minus diligebatur, quia in talibus nulli se communem exhibebat. De cujus vitæ laudabili qualitate multa quidem ad exemplum pie vivendi et honestatis formam dici possent, sed quia superius jam inde me ex parte dixisse memini, et maxime quomodo operum ejus in eodem monasterio magnalia, quanta

A fuerint et erga divini cultus honorem studia, evidenter extant testimonia perhibentia, hæc in loco ista sufficiant. Hoc tantum, salva omnium gratia, dixerim,

Quod locus ille patrem vix invenit sibi talem
Moribus et vita, ceu Silvester fuit abba.

Hujus post obitum Bozata, ejusdem loci prior, eodem anno per Wladislai regis et episcopi Danielis electionem in abbatiam successit, qui brevi tempore, exacto unius videlicet anni spacio, sui regiminis curam propria voluntate deposuit. Hic namque in cenobiali conversatione jam 30 compleverat annos, ac a tumultu secularium actionum adeo se alienum effecerat, ut nulla penitus ratione quid in seculo ageretur sese vel scire modicum pateretur, ideoque ad disponendas exteriores monasterii utilitates, vel ad popularium questionum examinanda judicia prorsus extitit ignarus. Preterea tot et tam gravium infirmitatum detinebatur molestiis, ut vix aliquando quantacunque necessitas exegisset, pro utilitate ecclesiæ extra monasterii septa procedere potuisset. His igitur et similibus devictus incommodis, post anni circulum onus deposuit suscepti regiminis.

Eodem anno ducellus Sobezlaus (165) noctu fecit irruptionem cum 60 armatis militibus in urbem Olomuezi; omnes fere quos in ea reperit diversis obprobriis debonestari fecit. Quæ mox

Fama volans Wladislai regis percutit aures, qui collecto exercitu dictam circumdedit urbem; sed cum cerneret forti custodia militum inaccessibilem sibi suisque fore urbis aditum, cautius arbitratus est magis ex ingenio quam bello juvenilem principis animum attemptare. Per internuncios ducem invitavit ad pacem, immo spondet et firmat quam velit pacis accipere conditionem. Princeps igitur, ut simplicissimus agnus, nil adversi ratus, in regis in manus, pax et pacis ceditio juramenti confirmatur sacramento. Ibi Johannes episcopus Moraviæ, illic jurat omnis primatus Boemiæ, sicut rex dictat pro pacis et fidei confirmatione. Sed ubi fides? Sacramenta violantur, pactio pacis exinanitur, rapitur, cathenatur princeps egregiæ prohibitatis, et in castro munitissimo Prinda (166) sub districtissimâ custodia multo tempore (167) macerandus retruditur.

1162. Divina annuente pietate, regisque Wladislai ac etiam domni Danielis pontificis industria procurante, Regnardus abbas Zazovensis monasterii gubernacula suscepit. Hic primo Syloense ceno-

VARIE LECTIONES.

²¹³ In codice 4. in margine loci In eo — suscepit manus coeva adscripsit verbum mentiris, littera una sub altera posita.

NOTÆ.

(159) Constituta est pax die 3 mens. Septemb., de qua vide Vincentii Pragensis copiosam narrationem.

(160) Anno præcedenti cum rege in Italiam venerat.

(161) tertius.

(162) quartus.

(163) quod Ticini habitum est anno ineunte 1160.

(164) Geisam II.

(165) filius Sobezlai I.

(166) Frauenberg in Pilsensi circulo.

(167) usque ad annum 1173.

bium (168) admodum honeste rexit, proprioque labore in possessionibus diversi generis magnifice ampliavit. Primo autem anno ordinationis domni Danielis episcopi insurrexerunt quidam viri iniquitatis contra eundem abbatem, virum venerandum, et quæcunque criminosa de ipso potuerunt confingere, auribus pontificis crebra et importuna delatione veriti non sunt inculcare, et quia, sicut beatus dicit Gregorius: *Animo in multis occupato facile ab adulatoribus subripitur*, rem ita ut conficta erat, episcopus esse credit. Vix ita venerabilis Regnardus sine canonica audientia, nec accusatoribus seu testibus legitimis convictus, vel confessus de objectione criminis, abbatiæ privatur honore, rejicitur de monasterio cum universa sibi dilecta congregatione. Mirum sane de tanto viro, domno videlicet episcopo, quod tam crudelem et tam precipitem in pastorem simul et ovile potuit dare sententiam, et quod nulli prorsus parcendum ob unius accusationem iudicavit, nisi forte, ut quidam tunc conjiciebant, sicut et postmodum rerum probavit eventus, hac occasione id eum fecisse, ut quibusdam Augustiniani ordinis regularibus, de exteris ascitis nationibus, eundem locum commendaret. Predictus vero domnus Regnardus quarto decimo post depositionem sui regi-

minis anno, tribulationes ejus et patientiam Domino misericorditer respiciente, Zazovensis cenobii abba constituitur, Metensis genere, discretissimus moderator vitæ monasticæ, dilectionis et affabilitatis gratia preditus, humilitatis et mansuetudinis virtute constantissimus, omni morum elegantia melioribus per omnia comparandus. Cui pro hominum suorum defensione stare vigilantissima semper cura fuit, cui pro assertione veritatis nec regia majestas nec principum potestas terrorem vel ruborem unquam invenire valuit, ejus animum nec prosperitas ad inane unquam emolliivit leticiam, nec adversitas ad perniciosam deiecit mestitiam; vir in cunctis suis eventibus eundem leticiæ semper preferens vultum. Universæ congregationi plus amore quam terrore studebat preesse, tantum namque humilitati se subdiderat, ut cum esset omnium in congregatione dignior et sublimior, in omnibus suis actibus subiectione se exhiberet. Ad humilia etiam quæque opera nullus eo promptior, nullus agilior, nullus efficacior; fuit in eo peritia pingere vel sculpere quaslibet imagines ligno vel osse vel etiam diversi generis metallo, fabrilis quoque non ignarus fuit artis, et omnis quæ ex vitro fieri solet compositionis ²⁴⁴

CANONICORUM PRAGENSIIUM CONTINUATIONES COSMÆ.

[GERLACH.] In diebus illis regnante in regno Romanorum rege Conrado, et in Bohemia principante duce Sobieslao, Zdico qui et Henricus, bonæ memoriæ Olomucensis episcopus, habitum nostrum, quem Iherozolinis viderat, super sepulcrum vitæ suscepit eum multo, sicut tradunt, ymbre lacrymarum, et abdicatis ibi tam esu carniū quam cæteris vitæ blandimentis, reportabat memorato duci et Bohemis sicut novum hominem ita et novum ordinem. Quo duci in brevi defuncto, successor ipsius illustris Vladislaus, nec non et uxor sua nobilissima Gedrudis, soror prædicti regis Conradi, succensi exemplo et hortatione præfati episcopi, novam ecclesiam novo condunt ordini, erigentes fabricam venustissimam in monte Strahow, mutato nomine ipsius in monte Syon, anno Domini 1140, quibus optime cooperabatur idem episcopus, maxime in spiritualibus, coadunando undecunque posset religiosos fra-

tres, quibus et præfecit in primis quendam Blasium. Postquam vero liquido comperit de institutione Præmonstratensis ecclesiæ, quod inde esset initium ordinis et magisterium vitæ regularis, illico habita deliberatione cum ipsis fundatoribus, unanimi voto miserunt, et de Stenveldensi domo conventum postulaverunt. Et quidem tunc temporis ordo noster, licet necdum dilatatus, magno tamen fervebat zelo, tum in Præmonstrato tum in omnibus ecclesiis nostri ordinis, et maxime in Stenveldensi ecclesia, quæ nullam habuit vel habet in religione secundam. Cujus tunc suavissimo tracti odore principes terrarum, undecunque gaudebant ecclesias fundare novas, et personas ordinis evocare ad illustrationem provinciarum suarum. Inter quos et isti fundatores, de quibus modo sermo est, porrigentes petitionem suam prius capitulo, deinde Stenveldensi ecclesiæ, quod pie postulant pleno comprehendunt effectu. Nam

VARIÆ LECTIONES.

²⁴⁴ Finitur hic in utroque codice 4. 4^a. supplementum monachi Sazavensis. In 4. sequitur vita sanctæ Ludmilæ brevissima a Menkenio edita in cujus demum fine leguntur verba: Explicit liber IIIus in chronica Boemorum.

NOTÆ.

(168) Selau in circulo Czaslaviensi.